

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної економіки**

ОВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФАКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Україна в сучасних євроінтеграційних процесах»

здобувача Коваленко Анни Вікторівни

Науковий керівник: к.е.н., доцент, Величко Олена Георгіївна

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри міжнародних фінансів:
д.е.н., проф. Мозговий О.М.

КИЇВ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародних фінансів

ОВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проєктної групи (гарант) освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

_____ **Я. М. СТОЛЯРЧУК**
«_____» _____ 20__р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародних фінансів

_____ **О. М. МОЗГОВИЙ**
«_____» _____ 20__р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Здобувачу вищої освіти Коваленко Анні Вікторівні
очної (денної) форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи
на тему: «Україна в сучасних євроінтеграційних процесах»

Тему затверджено наказом ректора Університету від 7 грудня 2023р. №2230-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах: вторинних джерел наукової і статистичної інформації, нормативно-правових актів, а також звітів міжнародних організацій та Європейського Союзу.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретико-методологічні основи євроінтеграційних процесів та їхній вплив на політичні, економічні та соціально-культурні аспекти української євроінтеграції
Розділ 2	Аналіз ключових аспектів геополітичних відносин України з Європейським Союзом та оцінка перспектив щодо європейського майбутнього України
Об'єкт дослідження:	сукупність євроінтеграційних процесів в Україні в контексті трансформацій геополітичних пріоритетів країн ЄС
Предмет дослідження:	динаміка та особливості розвитку торговельно-економічних, інвестиційних та безпеково-оборонних відносин між Україною та Європейським Союзом
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	аналіз сучасних євроінтеграційних процесів в Україні з урахуванням їхньої взаємосумісності з геополітичними пріоритетами європейських країн

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1

визначити основні етапи становлення взаємовідносин між Україною та ЄС

дослідити вплив геополітичних пріоритетів європейських країн на євроінтеграційні процеси в Україні

охарактеризувати роль України у формуванні нових геополітичних реалій у Європі

У розділі 2

здійснити оцінку стану торговельно-економічних та інвестиційних відносин між Україною та ЄС, окреслити існуючі проблемні аспекти взаємодії

дослідити інтеграцію України в оборонні програми Європейського Союзу

окреслити перспективи євроінтеграції України в умовах сучасних геополітичних реалій та визначити напрямки вдосконалення євроінтеграційних процесів в Україні

Завдання підготував науковий керівник

_____ __Величко О.Г.____

«__» _____20__р.

Завдання одержав здобувач

_____ __Коваленко А.В.____

«__» _____20__р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 77 сторінок, 9 таблиць, 8 рисунків, список використаних джерел із 67 найменувань, додатки.

«Україна в сучасних євроінтеграційних процесах»

Об'єктом дослідження є сукупність євроінтеграційних процесів в Україні в контексті трансформацій геополітичних пріоритетів країн ЄС.

Предметом дослідження слугує динаміка та особливості розвитку торговельно-економічних, інвестиційних та безпеково-оборонних відносин між Україною та Європейським Союзом.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – аналіз сучасних євроінтеграційних процесів в Україні з урахуванням їхньої взаємосумісності з геополітичними пріоритетами європейських країн.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- визначити основні етапи становлення взаємовідносин України з Європейським Союзом та оцінити поточний статус України у процесі набуття членства;
- проаналізувати євроінтеграційні прагнення України та їхню відповідність геополітичним пріоритетам, правовим засадам та стандартам європейських країн;
- оцінити роль України у формуванні та трансформації європейської геополітичної ідентичності сьогодення;
- здійснити аналіз торговельно-економічних та інвестиційних відносин між Україною та ЄС, а також ідентифікувати проблемні аспекти;
- визначити тенденції рівня залученості України до європейських оборонних стратегій та проєктів;
- встановити можливі перспективи співпраці між Україною та ЄС у контексті сучасних геополітичних реалій.

Практичне значення отриманих результатів. Дана кваліфікаційна бакалаврська робота пропонує важливі рекомендації для покращення торговельно-та соціально-економічних, інвестиційних та оборонних стратегій України з ЄС, сприяючи формуванню національної політики та плануванню євроінтеграційного курсу.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2024.

Рік захисту роботи 2024.

Ключові слова: європейська інтеграція, геополітичні пріоритети, трансформація, військово-промисловий комплекс, інвестиційна діяльність, торговельно-економічні відносини, співпраця.

Відгук

про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»
факультету Міжнародної економіки і менеджменту

Коваленко Анни Вікторівни

на тему «Україна в сучасних євроінтеграційних процесах»

1. Актуальність теми:

Для України європейська інтеграція є одним із способів модернізації та оздоровлення національної економіки, забезпечення верховенства права та просування демократичних цінностей, а геополітичні пріоритети країн ЄС слугують певними орієнтирами руху для нашої держави у процесі впровадження необхідних реформ задля набуття членства в ЄС. Актуальність дослідження України в контексті сучасних євроінтеграційних процесів та співвідношень геополітичних пріоритетів країн Євросоюзу є надважливою з огляду на кардинальні зміни геополітичного ландшафту на європейському континенті.

2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи:

Позитивними рисами роботи є її комплексність, системність, логічна послідовність та значний аналітичний і статистичний матеріал та вміле його використання.

3. Наявність самостійних розробок автора:

Робота здобувача має самостійний характер, виконана в повному обсязі у відповідності до чинних вимог. Тема роботи розкрита.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій:

Теоретичні висновки мають певну цінність, практичні рекомендації можуть бути враховані в роботі підприємства. Зміст роботи свідчить про достатньо високі теоретичні знання та практичні навички, уміння вирішувати сучасні наукові та організаційні задачі.

5. Наявність недоліків:

Недоліки мають редакційний характер.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК:

Робота відповідає вимогам до КБР та допускається до захисту перед ЕК.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Величко О.Г.

«_29_» ____ травня ____ 2024 _р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	6
1.1. Етапи становлення взаємовідносин України з Європейським Союзом на шляху до членства в ЄС.....	6
1.2. Вплив геополітичних пріоритетів європейських країн на євроінтеграційні процеси в Україні	17
1.3. Роль України у формуванні нових геополітичних реалій у Європі.....	29
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ АСПЕКТІВ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ТА ОЦІНКА ПЕРСПЕКТИВ ЩОДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНИ	39
2.1. Оцінка стану торговельно-економічних та інвестиційних відносин між Україною та ЄС, аналіз існуючих проблемних аспектів	39
2.2. Оборонна стратегія ЄС та інтеграція України в оборонні програми Європейського Союзу	52
2.3. Перспективи євроінтеграції України в умовах сучасних геополітичних реалій та напрямки вдосконалення євроінтеграційних процесів в Україні	61
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
ДОДАТКИ.....	87

ВСТУП

Актуальність теми. Упродовж останніх років, світ, що десятиліттями еволюціонував під впливом глобалізації, стрімко перетворився на світ, у якому домінантну роль почали відігравати геополітичні ризики. Розгортання повномасштабної війни на території України та протидія збройній агресії РФ супроводжуються пошуком нових стратегій та форм партнерства України з Європейським Союзом. Для України європейська інтеграція є одним із способів модернізації та оздоровлення національної економіки, укріплення засобів забезпечення верховенства права та просування демократичних цінностей, а геополітичні пріоритети країн ЄС слугують певними орієнтирами руху для нашої держави у процесі впровадження необхідних реформ задля набуття членства в ЄС. Саме тому, актуальність дослідження України в контексті сучасних євроінтеграційних процесів та співвідношень геополітичних пріоритетів країн Євросоюзу є надважливою з огляду на кардинальні зміни геополітичного ландшафту на європейському континенті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню місця України в євроінтеграційних процесах було присвячено велику кількість наукових праць, здійснених як вітчизняними, так і міжнародними вченими. Серед них: Кваш О.С. та Синякова А.В., що зробили значний вклад в дослідження проблем та перспектив євроінтеграції в сучасних умовах; також праці Чужикова В.І., Гриценка А.А., Панченка Є.Г. Серед зарубіжних вчених можу виокремити Селлара К., Піклза Дж. та Снайдера Т.Д. з його аналізом історичних паралелей та їхнього впливу на геополітичні виклики Центральної та Східної Європи.

Мета і завдання дослідження. Метою даної дипломної роботи є аналіз сучасних євроінтеграційних процесів в Україні з урахуванням їхньої взаємосумісності з геополітичними пріоритетами європейських країн.

Для досягнення поставленої мети було окреслено такі завдання дослідження:

- визначити основні етапи становлення взаємовідносин України з Європейським Союзом та оцінити поточний статус України у процесі набуття членства;
- проаналізувати євроінтеграційні прагнення України та їхню відповідність геополітичним пріоритетам, правовим засадам та стандартам європейських країн;
- оцінити роль України у формуванні та трансформації європейської геополітичної ідентичності сьогодення;
- здійснити аналіз торговельно-економічних та інвестиційних відносин між Україною та ЄС, а також ідентифікувати проблемні аспекти;
- визначити тенденції рівня залученості України до європейських оборонних стратегій та проєктів;
- встановити можливі перспективи співпраці між Україною та ЄС у контексті сучасних геополітичних реалій.

Об'єктом дослідження є сукупність євроінтеграційних процесів в Україні в контексті трансформацій геополітичних пріоритетів країн ЄС.

Предметом дослідження слугує динаміка та особливості розвитку торговельно-економічних, інвестиційних та безпеково-оборонних відносин між Україною та Європейським Союзом.

Методи дослідження. З метою визначення ключових етапів становлення взаємовідносин України з Європейським Союзом було використано метод аналізу, а методи дедукції, індукції, спостереження та узагальнення допомогли з визначенням відповідності реформування української держави згідно з європейськими стандартами, а також з оцінкою рівня впливу України на формування пріоритетів ЄС, які відповідають геополітичним викликам сьогодення. Задля проведення дослідження торговельно-економічних та інвестиційних відносин між сторонами були використані комплексний, статистичний,

порівняльний, абстрактно-логічний, графічний, а також табличний методи аналізу. Методи зіставлення, порівняння та припущення були використані під час оцінювання перспектив євроінтеграції України, порівнюючи її з іншим кандидатом на членство в ЄС.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Дослідження, проведене в межах даної дипломної роботи, дозволяє глибше зрозуміти євроінтеграційні процеси в Україні, акцентуючи на визначенні критичних моментів розвитку двосторонніх відносин та аналізі геополітичного впливу ЄС на українську зовнішню політику. Використання різноманітних аналітичних підходів, зокрема статистичного аналізу даних про торгівлю і інвестиції, порівняльного вивчення політичних реформ, а також абстрактно-логічного методу для оцінки юридичних змін, покращує методологічну базу для комплексного вивчення міжнародних відносин та забезпечує релевантні інструменти для аналогічних досліджень інших країн, що прагнуть до інтеграції у міжнародні спільноти. Практично, робота пропонує важливі рекомендації для покращення торговельно- та соціально-економічних, інвестиційних та оборонних стратегій України з ЄС, сприяючи формуванню національної політики та плануванню євроінтеграційного курсу.

Інформаційною базою дослідження слугували нормативно-правові акти, регламенти та офіційні документи, сформовані відповідно до європейського та українського законодавств. Також відбувався регулярний моніторинг звітів інституцій Європейського Союзу задля оцінювання динаміки євроінтеграційних процесів в регіоні. Окрім того, використовувалися аналітичні матеріали таких міжнародних організацій та агентств, як WIPO, The Heritage Foundation, UNCTAD, UNHCR; та статистичні дані Національного Банку України, Міністерства фінансів України, The World Bank, Eurostat та ін.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

1.1. Етапи становлення взаємовідносин України з Європейським Союзом на шляху до членства в ЄС

Фундамент двосторонніх відносин України з Європейським Союзом було закладено у грудні 1991 року після здобуття Україною незалежності, адже саме тоді Європейське співтовариство визнало незалежність і суверенітет нашої держави.

Намір України розбудовувати відносини з Європейським Союзом був вперше проголошений у Постанові Верховної Ради України від 2 липня 1993 року «Про основні напрями зовнішньої політики України». У документі було вказано, що наша країна може і повинна стати впливовою світовою державою, здатною виконувати значну роль в забезпеченні політико-економічної стабільності в Європі. Також було зазначено, що саме розбудова стосунків з західноєвропейськими державами може створити умови для відновлення політичних, економічних, культурних, духовних зв'язків України з європейською цивілізацією, прискорення демократизації, проведення ринкових реформ та оздоровлення національної економіки. Особлива значимість у даній постанові була надана підвищенню ефективності та рентабельності нашої участі в ООН та інших міжнародних організаціях, спрямуванню зусиль на активізацію діяльності України в структурах, які здатні забезпечувати мир і порядок у світі та сприяти вирішенню соціально-економічних проблем України [1].

Однією з перших юридичних баз для відносин між Україною та ЄС, що відкрила двері для співпраці у широкому колі політичних, торговельно-

економічних та гуманітарних питань, стала Угода про партнерство та співробітництво (УПС) від 14 червня 1994 року. Чинності УПС набула після її ратифікації усіма країнами-учасниками ЄС – 1 березня 1998 року. У межах УПС було окреслено 7 пріоритетів співпраці між Україною та Європейським Союзом: енергетика; торгівля й інвестиції; юстиція та внутрішні справи; наближення законодавства України до законодавства Євросоюзу; транспортна сфера та транскордонне співробітництво; охорона довкілля; співпраця у сфері науки, технологій і космосу [2].

Перша зустріч на рівні Саміту між Україною та ЄС відбулася у вересні 1997 року в Києві. Під час цієї зустрічі було підтверджено європейський вибір України, обговорено принципи розвитку спільної договірно-правової бази та розглянуто шляхи поглиблення економічного співробітництва. Механізм проведення щорічних зустрічей на рівні Саміту між Україною та ЄС, у яких беруть участь Президент України та керівництво Євросоюзу, остаточно сформувався після набуття чинності УПС, відзначивши початок найвищого рівня політичного й економічного співробітництва між сторонами.

Згодом, Україна розширила свій європейський курс завдяки Стратегії інтеграції України до ЄС, затвердженій 11 червня 1998 року, та Програмі інтеграції України до ЄС, ухваленій 14 вересня 2000 року. У цих документах була визначена довгострокова стратегічна мета – набуття Україною членства у ЄС [3].

У лютому 2005 року, під час засідання Ради з питань співробітництва Україна – ЄС був підписаний двосторонній План дій з трирічним терміном дії. Цей документ позначав подальше нарощування діалогу між Україною та ЄС, результатом якого повинна була бути лібералізація торговельних відносин з Україною, а також, у майбутньому, застосування до неї принципу чотирьох свобод, а саме: вільного руху товарів, послуг, капіталу та робочої сили, що є стандартом у відносинах між країнами-членами ЄС [4].

У зв'язку з наближенням завершення дії УПС у березні 2008 року, 5 березня 2007 року було розпочато переговорний процес щодо укладення нової угоди між сторонами. 9 вересня 2008 року на Паризькому саміті Україна та ЄС досягли політичної домовленості про укладення майбутньої угоди у форматі Угоди про асоціацію, яка ґрунтувалася на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції. Того ж року було розроблено та схвалено Порядок денний асоціації, який замінив собою План дій Україна – ЄС та визначив напрямки для проведення реформ в Україні в процесі підготовки до реалізації майбутньої Угоди про асоціацію.

У 2009 році була схвалена ініціативна Європейського Союзу, Східне партнерство (СхП), що охопила шість східноєвропейських країн: Азербайджан, Білорусь, Вірменію, Грузію, Молдову та Україну. СхП базувалося на принципах диференціації, спільного володіння та відповідальності, а також підходу «більше за більше», тобто чим більше прогресу досягає країна-партнер у впровадженні реформ, тим більшу підтримку вона отримує від ЄС.

На 15-му Саміті Україна-ЄС, що відбувся 19 грудня 2011 року переговори по майбутній Угоді про асоціацію завершилися, а 30 березня 2012 року текст майбутньої Угоди був парафований главами переговорних команд України та ЄС. Вільнюський саміт Східного партнерства, що відбувся у листопаді 2013 року, мав стати місцем остаточного підписання Угоди про асоціацію.

Проте, нехтування євроінтеграційними прагненнями українського народу та відмова від підписання Угоди про асоціацію з ЄС у листопаді 2013 року стали поштовхом до масового мирного протесту – Євромайдану, що згодом переріс у Революцію Гідності, одну з наймасштабніших подій в новітній історії України, що стала точкою завершення пострадянського періоду. Революція Гідності ствердила незалежність України від імперської Росії та її гніту, вона стала одним з кульмінаційних моментів у прагненні українців до гідного та європейського майбутнього.

Після переможної Революції Гідності, 13 березня 2014 року Верховна Рада України прийняла Постанову «Про підтвердження курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу та першочергові заходи у цьому напрямі», якою підтвердилася незворотність курсу України на європейську інтеграцію [5, с.1].

Політичну частину Угоди про асоціацію між Україною та ЄС було підписано 21 березня 2014 року, економічну частину – 27 червня 2014 року. 16 вересня 2014 року Верховна Рада України та Європейський Парламент синхронно ратифікували Угоду про асоціацію. Її тимчасове застосування почало здійснюватися з 1 листопада 2014 року.

Важливим елементом Угоди про асоціацію стало положення про створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВ ЗВТ), адже саме з цього 1 січня 2016 року розпочалося її тимчасове застосування. Зусилля зі створення ПВ ЗВТ між Україною та ЄС відображали намір спростити та розширити торгові відносини між обома сторонами. Плани передбачали скасування ввізних мит, узгодження правил походження товарів, гармонізацію стандартів та процедур, а також розвиток механізмів для захисту інтелектуальної власності. Ці заходи були спрямованими на створення сприятливого інвестиційного клімату, збільшення конкурентоспроможності українських підприємств, а також підвищення якості та безпеки товарів для споживачів. Результатом запровадження ПВ ЗВТ передбачалося підвищення ефективності та прозорості ведення бізнесу, зниження цін та розширення можливостей доступу до ринків як для українських, так і для європейських компаній. 1 вересня 2017 року після тривалого процесу ратифікації Угода про асоціацію між Україною та ЄС набула чинності у повному обсязі [6].

Загалом, 2014 – 2019 роки, тобто період президентства Петра Порошенка, відзначилися значними зусиллями України на її євроінтеграційному шляху. Як заявив колишній Президент України на засіданні ПАРЕ: «Україна переживає час викликів, а також і час надій. Наш вибір – розбудова міцної демократії, яка займе достойне місце у родині європейських держав. Наш шлях лежить до Європейського Союзу» [7].

11 червня 2017 року для громадян України набув чинності безвізовий режим з Європейським Союзом, що кардинально змінив транспортний портрет України, адже окрім фундаментальної свободи пересування, він почав стимулювати авіа- та залізничні перевезення, вивів туризм на абсолютно новий рівень. Однією з найголовніших його переваг стало забезпечення більш урівноважених конкурентних можливостей для українського бізнесу та науки на європейському ринку. Українські підприємці та науковці отримали можливість безперешкодно відвідувати європейські країни для участі в наукових конференціях та виставках, презентуючи українські бізнеси на світовій арені та покращуючи імідж України у міжнародному економічному вимірі.

19-й саміт ЄС (липень 2017 року) та 20-й саміт ЄС (липень 2018 року) стали значними віхами у процесі європейської інтеграції України в контексті Угоди про асоціацію. Дані зустрічі між сторонами особливо акцентували увагу на протистоянні агресії з боку РФ, посиленні санкційного режиму проти Росії, і звісно ж на процесі реформування української держави. Зокрема, йшлося про реформування системи національної безпеки, заснування антикорупційного суду, а також про можливості посилення допомоги з боку ЄС.

У червні 2019 року чинний Президент України, Володимир Зеленський, здійснив свій перший візит до Брюсселя, так званої «столиці Європейського Союзу». Впродовж візиту було вкотре задекларовано незмінність курсу України на європейську та євроатлантичну інтеграції, Зеленський отримав від керівництва ЄС сигнали підтримки України в її зусиллях з протидії агресії РФ та проведенні реформ.

З початком повномасштабного вторгнення РФ на територію України, що безумовно стало безпрецедентним випробуванням для нашої держави, темпи євроінтеграційних процесів в Україні значно пришвидшилися. 28 лютого 2022 року, на 5-й день повномасштабної війни, Україна подала офіційну заявку на членство в ЄС, а вже 1 березня Європарламент проголосував за термінову резолюцію – заклик до європейських інституцій щодо надання Україні статусу

кандидата на членство в ЄС. 23 червня 2022 року лідери 27 країн-членів ЄС ухвалили рішення про надання Україні статусу кандидата.

Наступні чотири етапи є обов'язковими для кожної країни, яка виявила бажання стати частиною європейської спільноти, тож пропонуємо детально їх проаналізувати в контексті євроінтеграційного шляху України та її прогресу:

1) Аплікаційний, тобто подання заявки на вступ. Звучить етап так: «Будь-яка європейська держава, яка поважає спільні цінності держав-членів і зобов'язується їх просувати, може подати заявку на вступ до Союзу» [8]. Проте доволі часто фраза «будь-яка» вводиться в оману, адже насправді подачі заявки передують створення місії, двосторонні консультації, підписання Асоціації з ЄС, висновки/звіти Єврокомісії та Європарламенту. Так, після виконання вищеписаних процедур ЄС дає «неофіційний сигнал», що готовий розглядати заявку про вступ. Даний етап Україна вже пройшла.

2) Оцінювальний, тобто розгляд заявки та прийняття рішення. Цей етап є суворішим, окрім того ЄС може висувати додаткові умови для подальшого євроінтеграційного процесу.

Україні було висунуто сім блоків умов, тобто реформ, які мають бути імplementовані:

- (1) Ухвалити та впровадити законодавство про процедуру добору суддів Конституційного суду України, яке запроваджує попередній відбір суддів на основі оцінки їхньої доброчесності та професійних навичок;
- (2) Завершити перевірку доброчесності Радою з етики кандидатів у члени Вищої ради правосуддя (ВРП) та відбір кандидатів до створення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (ВККС);
- (3) Посилити боротьбу з корупцією, зокрема на високому рівні, з ефективним її розслідуванням та судовими рішеннями; завершити призначення нового керівника Спеціалізованої антикорупційної

- прокуратури; провести відбір та призначення на посаду нового директора Національного антикорупційного бюро України;
- (4) Забезпечити відповідність законодавства про боротьбу з відмиванням грошей згідно зі стандартами FATF;
 - (5) Втілити у дію «антиолігархічний закон» для обмеження надмірного впливу олігархів на економічне, політичне та суспільне життя;
 - (6) Подолати вплив корисливих інтересів через узгодження закону про ЗМІ з Директивою ЄС про аудіовізуальні медіапослуги;
 - (7) Завершити реформу законодавства про національні меншини [9; 10, с. 1-21].

8 листопада 2023 року Єврокомісія рекомендувала країнам-учасникам Європейського Союзу розпочати переговорний процес щодо приєднання України до ЄС. У звіті було зазначено, що незважаючи на війну та її вплив на всі рівні українського суспільства, український уряд та парламент продемонстрували рішучість у проведенні необхідних реформ, яких вимагає процес вступу до ЄС, зокрема сім вищеописаних блоків. Також варто відмітити, що у звіті окремо було наголошено на даних соціологічних опитувань, згідно з якими близько 90% українців підтримують членство в ЄС. Громадська підтримка для Союзу має надважливе значення, оскільки вона становить певну гарантію того, що політики будуть вимушені впроваджувати необхідні для вступу реформи. [11, с. 22-23; 12, с. 3]

14 грудня 2023 року президент Європейської Ради, Шарль Мішель, повідомив про відкриття переговорів про вступ з Україною. [13]

3) Переговорний – проведення переговорів з державою-кандидаткою. Станом на травень 2024 року, Україна знаходиться на початковому етапі переговорного процесу, а саме на етапі офіційного скринінгу, під час якого здійснюється перевірка українського законодавства на відповідність до чинного права ЄС. 25 січня 2024 року у Брюсселі було проведено установче засідання представників Єврокомісії та української делегації у межах переговорного процесу.

Впродовж засідання були погоджені підходи до формування переговорних команд, підготовки переговорної рамки ЄС і переговорної позиції України. Європейська комісія затвердила переговорну рамку щодо вступу України до ЄС 12 березня цього року.

Загалом, переговорний процес розділений на шість тематичних блоків:

(1) «Основи», які відкривають і закривають переговори. Сюди відносять такі переговорні розділи як: «Правосуддя, свобода й безпека», «Державні закупівлі», «Контроль фінансів» і тд.

(2) «Внутрішній ринок» і такі його розділи як: «Право інтелектуальної власності», «Антимонопольна політика», «Вільний рух працівників» і тд.

(3) «Конкуренція та розвиток інклюзивності» з такими переговорними розділами: «Наука й дослідження», «Соціальна політика і працевлаштування», «Цифрова трансформація й медіа» і тд.

(4) «Озеленення, транспорт та енергетика» з наступними розділами для перемовин: «Довкілля і зміна клімату», «Транс'європейські мережі» і тд.

(5) «Ресурси, сільське господарство і політика згуртованості», що включають переговори щодо таких розділів: «Сільське господарство та розвиток сіл», «Безпека харчових продуктів, ветеринарна і фітосанітарна політика» і тд.

(6) «Зовнішні відносини».

Переговори щодо кожного вищеописаного блоку відкриваються послідовно, тобто після досягнення країною-кандидатом необхідних показників. На основі результатів перемовин голова Європейської ради формує проєкт «Угоди про вступ». Наступним кроком має слугувати подання проєкту до Європарламенту на затвердження і до Євроради, що може викликати певну затримку приєднання України до європейського співтовариства. Єврорада має одноголосно схвалити це рішення, проте Угорщина та Словаччина є країнами, яких не можна назвати прихильниками вступу України до ЄС. Далі, після голосування, цю угоду

формально підписують представники всіх країн-членів ЄС і саме з цього етапу ми можемо вважати, що держава фактично приєдналася до ЄС.

4) Ратифікаційний – підписання договору про вступ та набрання ним чинності, тобто держави-члени та кандидат ратифікують проєкт договору та вступ у власних національних парламентах. По завершенню ратифікації Угода набуває чинності.

Попри велику частину завдань, які вже виконала Україна на її шляху до європейського майбутнього за рахунок реформування та оздоровлення національної економіки та правової системи, багато роботи ще має бути виконано, адже переговори про вступ до ЄС є передостаннім та найбільш вимогливим і довготривалим етапом перед приєднанням до Співтовариства.

Точні дати приєднання до Європейського Союзу назвати неможливо, проте багато експертів зазначають, що 2030 рік є цілком реалістичним терміном вступу для України, однак все залежатиме від швидкості та якості впровадження усіх потрібних реформ. Можливими індикаторами на умовному шляху-2030 також слугуватимуть головування Польщі в ЄС в першій половині 2025 року, далі Литви в першій половині 2027 року, Латвії у 2028 році (саме цей період наразі окреслюють як вирішальний час стосовно подальшої хвилі розширення ЄС). Динаміка вдосконалення нашої держави на її шляху приєднання до ЄС є досить оптимістичною, проте для здійснення вступу у контексті найближчого розширення, все ж необхідно прискорити темпи реформування та реагування на вимоги ЄС. Україна є не єдиним кандидатом на приєднання, адже разом з нами Молдова також розпочала процес переговорів щодо вступу, згодом приєдналася Боснія і Герцеговина, Грузія ж отримала статус кандидата на членство в ЄС.

Таким чином, проаналізувавши ключові події на українському євроінтеграційному шляху, а також дослідивши різноманітні наукові підходи щодо обґрунтування становлення взаємовідносин України з Європейським Союзом, я можу виокремити такі етапи України на її шляху до членства в ЄС:

Перший етап, тобто початковий (1991-1998 роки). Саме під час цього етапу відбулося становлення незалежної України як повноцінного суб'єкта міжнародних відносин. На цьому етапі надважливого значення набула Угода про партнерство та співробітництво, підписавши яку Україна чітко задекларувала свою довгострокову мету – приєднання до Європейського співтовариства за рахунок впровадження внутрішньодержавних реформ відповідно до європейських демократичних принципів. Саме дату підписання УПС умовно можна вважати фундаментом початкового етапу співробітництва між сторонами та переходом до нової, більш ґрунтовної співпраці.

Другий етап або ж етап інституційного оформлення відносин між Україною та ЄС (1998-2004 роки). На даному етапі було засновано Раду зі співробітництва між Україною та Європейським Союзом, яка почала здійснювати контроль за імплементацією УПС. Окрім того, впродовж цього етапу Україну було вилучено з переліку країн з неринковою економікою в межах антидемпінгового законодавства ЄС згідно з Регламентом Ради ЄС від 11 жовтня 2001 року, що відкрило для нашої країни можливість приєднання до СОТ. Паризький саміт Україна – ЄС став важливим кроком у розвитку двосторонніх відносин між Києвом та Брюсселем, адже на цьому саміті ЄС підтвердив свої наміри співпрацювати з Україною задля реалізації Європейської політики безпеки та оборони, а також висунув пропозиції щодо форм участі України та інших зацікавлених третіх сторін в операціях з урегулювання військових конфліктів під керівництвом ЄС.

Третій етап або ж етап активного співробітництва (2004-2014 роки). Під час цього періоду відносини між Україною та Європейським Союзом визначалися реалізацією Угоди про асоціацію, підписаною в 2014 році. Цей документ передбачав глибоку інтеграцію України з ЄС через зближення у сферах політики, економіки та правової системи. Проте цей період також був складним через політичну нестабільність в Україні, особливо після Помаранчевої революції 2004 року та подій Євромайдану в 2013-2014 роках. Вибори, розгортання реформ та

боротьба з корупцією стали ключовими питаннями для України на шляху до європейської інтеграції.

Четвертий етап, тобто етап поглибленої співпраці (2014-2022 роки). Цей період був визначений спробами вирішення кризових ситуацій, зумовлених анексією Криму Росією та війною на сході України. Європейський Союз утримував єдиний фронт у підтримці суверенітету та територіальної цілісності України, а також введенні санкцій проти Росії. Подальше співробітництво між Україною та ЄС у цей період включало в себе надання фінансової допомоги, виконання реформ, спрямованих на підвищення демократії, правової держави та боротьби з корупцією, а також поглиблення торговельних та економічних зв'язків. Україна працювала над адаптацією свого законодавства та стандартів до вимог ЄС, щоб наблизити себе до статусу кандидата на вступ до ЄС.

П'ятий етап (2022 – сьогодні). 24 лютого 2022 року Росія розпочала повномасштабну війну проти України. Ця подія стала трагедією для українського народу та серйозним викликом для європейської безпеки. Надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС у червні 2022 року стало історичною подією та визнанням європейських прагнень України та її стійкості перед російською агресією. Саме під час цього етапу особливого значення набули міркування стосовно можливості приєднання України до ЄС з можливими тимчасово окупованими територіями. Так, у 2004 році Кіпр був прийнятий до ЄС з визнаною 1/3 територією під окупацією. Квазіутворення Туреччини – Північний Кіпр, проте на той момент бойових дій там вже не проводилось. Відповідно до міжнародного права окупація вважається незаконною, тобто є незаконною окупацією території Європейського Союзу після набуття Кіпром членства.

З огляду вищеописаних етапів можна стверджувати, що попри всі труднощі під час становлення взаємовідносин України з Європейським Союзом на шляху до членства в ЄС, Україна безперестанно підкреслювала цінність європейської інтеграції та своє прагнення до миру, демократії та процвітання.

1.2. Вплив геополітичних пріоритетів європейських країн на євроінтеграційні процеси в Україні

Впродовж останніх років світ, який десятиліттями підпорядковувався глобалізаційним трансформаціям, досить швидко перетворився на світ, майже цілковито залежний від геополітичних ризиків. Потрясіння, що накопичувалися протягом тривалого часу, найбільш визначними з яких стали пандемія COVID-19 та російсько-українська війна, призвели до суттєвої реорганізації міжнародних відносин та їхніх ключових структур впродовж 2020-2024 років. Саме тому, з огляду на зростання рівня нестабільності та невизначеності у глобальному вимірі, значення геополітики, як науки, значно підвищилося, адже вона має широке застосування під час здійснення стратегічних планувань та політичних аналізів, а також геополітика безпосередньо здійснює вплив як на окремі країни, так і на міжнародні угруповання у багатьох різних сферах функціонування, таких як економіка, безпека та оборона, міжнародна кооперація. Сутність геополітики пояснюється її здатністю розуміти та передбачати вплив географічних чинників та динаміку світової політики на різноманітні події на міжнародній арені. Правильно визначені геополітичні пріоритети та рішення є запорукою становлення держави у міжнародній системі.

Геополітичні пріоритети перебувають у постійній взаємодії з економічною, соціальною, оборонною та іншими політиками конкретних країн та інтеграційних угруповань, безпосередньо здійснюючи вплив на їхні вектори розвитку. Саме тому, геополітичний пріоритет можна охарактеризувати як стратегічне або важливе для країни, регіону чи групи країн геополітичне завдання, ціль або напрямок, який визначається її політичним, економічним та безпековим становищем на світовій арені. Ці пріоритети можуть включати забезпечення процвітання економіки, підвищення рівня безпеки, розширення впливу у світі, підтримку або ж пошук союзників, а також зміцнення геополітичних позицій через дипломатичні, військові

чи економічні заходи. Геополітичні пріоритети можуть визначати зовнішню політику країни та впливати на її відносини з іншими країнами та регіонами світу.

Загалом, пріоритети розвитку Європейського Союзу визначаються через комплексний процес, який враховує потреби, цілі та виклики, що постають перед Союзом і його членами. Так, перед початком кожного нового законодавчого терміну, 5-річного періоду перебування на посаді Європейських комісарів та депутатів Європейського парламенту, голови держав/урядів усіх країн ЄС зустрічаються у форматі Європейської Ради задля визначення офіційних політичних пріоритетів ЄС. Разом ці пріоритети складають стратегічний порядок денний, який допомагає спрямовувати діяльність інституцій ЄС і визначає шляхи реалізації цих пріоритетів.

Після європейських виборів у травні 2019 року ЄС визначив низку пріоритетів, які сформували порядок денний до 2024 року. Варто відмітити, що пріоритети, які визначають лідери ЄС, національні міністри та політичні групи, обрані до Європейського парламенту, прямо впливають на пріоритети Єврокомісії, яка також розробляє їх перед вступом на посаду на 5-річний термін.

Стратегічний порядок денний, затверджений Європейською Радою у червні 2019 року, визначив такі чотири основні пріоритети ЄС на 2019-2024 роки: [14, с. 3-6]

1) Захист прав і свобод громадян, що має забезпечуватись за рахунок ефективного контролю зовнішніх кордонів, боротьби з нелегальною міграцією, належного функціонування Шенгенської зони, покращення співпраці та обміну інформацією для боротьби з тероризмом та транскордонною злочинністю, підвищення стійкості ЄС до природних і техногенних катастроф, а також захисту європейського суспільства від зловмисної кібердіяльності, гібридних загроз та дезінформації.

2) Розвиток сильної та динамічної економічної бази, ключовими детермінантами забезпечення якої є чесна конкуренція всередині ЄС та на світовій

арені, а також робота над усіма аспектами цифровізації та імплементації штучного інтелекту.

3) Побудова кліматично нейтральної, зеленої, справедливої та соціальної Європи за допомогою прискорення переходу до відновлюваних джерел енергії та підвищення енергоефективності, зменшення залежності від зовнішніх джерел, диверсифікації поставок та сприяння сталому розвитку сільського господарства.

4) Просування європейських інтересів та цінностей на світовій арені, що є можливим завдяки тісній співпраці з НАТО, забезпеченні сильної торговельної політики в рамках реформованої СОТ, розбудові зовнішньої політики, заснованої на амбітній політиці сусідства з найближчими східними та південними регіонами та всеосяжному партнерстві з Африкою і звісно ж відстоюванні європейських перспектив для держав, які можуть і хочуть приєднатися до ЄС.

Також пропоную проаналізувати шість пріоритетів Європейської Комісії на 2019-2024 роки: [15, с. 5-21]

1) Європейський зелений курс (“The European Green Deal”), який має на меті перетворити ЄС на сучасну, ресурсоефективну та конкурентоспроможну економіку. ЄК ухвалила низку пропозицій, спрямованих на приведення кліматичної, енергетичної, транспортної та податкової політики ЄС у відповідність до вимог щодо скорочення чистих викидів парникових газів щонайменше на 55% до 2030 року та поставила глобальну мету – забезпечити відсутність чистих викидів парникових газів до 2050 року.

2) Економіка, що працює для людей (“An economy that works for people”). Соціальна ринкова економіка ЄС вважається певною мірою унікальною, адже вона дозволяє європейським економікам зростати, зменшуючи при цьому бідність та нерівність у європейському суспільстві. Однією з головних засад у втіленні пріоритету “An economy that works for people” є концепція того, що кожен повинен платити свою справедливую частку. Відповідно до низки досліджень, було визначено пріоритетну мету – нагальне реформування європейської та міжнародної

систем корпоративного оподаткування, оскільки вони не відповідають реаліям сучасної глобальної економіки і не враховують нові бізнес-моделі цифрового середовища.

3) Європа, пристосована до цифрової епохи (“A Europe fit for the digital age”). Задля реалізації даного пріоритету ЄК чітко окреслила три найголовніших фокуси, а саме дані, технології та інфраструктура.

4) Захист європейського способу життя (“Promoting our European way of life”), що має на меті удосконалити систему верховенства права. Особлива увага також має бути надана оздоровленню міграційної політики, задля зміцнення кордонів європейських країн та модернізації системи надання притулку в ЄС.

5) Сильніша Європа у світі (“A stronger Europe in the world”). Сильна, справедлива та відкрита торгівля робить Європу привабливим місцем для ведення бізнесу, що у свою чергу є запорукою зміцнення ролі Союзу як глобального лідера. Європейське лідерство також означає тісну співпрацю з сусідніми країнами, впровадження комплексної стратегії щодо Африки та підтвердження європейської перспективи країн Західних Балкан. Під час реалізації даного пріоритету ЄК прагне до скоординованого підходу до зовнішніх дій – від допомоги у розвитку до спільної зовнішньої та безпекової політики, що забезпечить потужніший голос Європи у світі.

Одним з ключових елементів реалізації даного пріоритету став механізм підтримки України, що має назву “EU solidarity with Ukraine”, у рамках якого було виконано цілий ряд заходів, спрямованих на фінансову, політичну та гуманітарну допомогу Україні. Сюди можна віднести встановлення жорстких санкційних режимів проти російських юридичних та фізичних осіб, а також проти фінансового, енергетичного, транспортного, технологічного та візового секторів російської економіки з метою обмеження фінансування ескалаційної та агресивної політики РФ. Конкретними прикладами впровадження даного механізму може слугувати цілий ряд дій з боку ЄС, як от на початку повномасштабного вторгнення, 11 березня

2022 року, стало виділення Комісією 300 мільйонів євро невідкладної макрофінансової допомоги в рамках нової екстреної програми для України у загальному обсязі 1,2 мільярда євро. У межах реалізації даного пріоритету ЄС спільно з Україною організував слідчу групу задля фіксування та розслідування воєнних злочинів і злочинів проти людства. У рамках механізму “EU solidarity with Ukraine” ЄС виділив 20 мільйонів євро для українських стартапів через Європейську інноваційну раду. Велика кількість заходів була здійснена з огляду на розвиток і реалізацію міграційної політики ЄС та адаптацію українських біженців до життя в Європі. Так, Союз продовжує спрямовувати свої дії на інтеграцію українців у європейський ринок праці, допомогу у сфері цивільного захисту, що стосується правового статусу українських біженців в ЄС. Також 8 березня 2022 року ЄК було ухвалено законопроект щодо згуртованості дій для біженців у Європі, який дозволяє державам-членам і регіонам надавати надзвичайну допомогу людям, котрі рятуються від вторгнення Росії в Україну. Звісно, даний перелік заходів механізму “EU solidarity with Ukraine” в межах реалізації європейського пріоритету “A stronger Europe in the world” не є вичерпним, однак детальніше статистична інформація буде розкрита у розділі 2 цієї роботи.

б) Новий поштовх для європейської демократії (“A new push for European democracy”). Наразі, демократія на європейському континенті знаходиться під загрозою, адже агресія Росії проти України – і є війною проти демократії. Саме тому, в межах цього пріоритету європейське співтовариство прагне сконцентруватися на зміцненні демократичних норм та процедур, а також підвищити взаємодію між інституціями ЄС, що є невід’ємним завданням в умовах зростаючого впливу дезінформації та фейкових новин на політичні процеси.

Ознайомившись з ключовими пріоритетами європейських інституцій та ЄС в цілому, пропоную детальніше дослідити вплив вищезгаданих геополітичних пріоритетів європейських країн на процеси модернізації України відповідно до європейського зразка.

Як вже згадувалося раніше, влітку 2022 року, після отримання Україною статусу кандидата в ЄС, наша держава взяла на себе доволі амбітне зобов'язання, а саме виконання семи критеріїв, які були обов'язковими умовами для відкриття переговорного процесу з нашою країною. На мою думку, саме ці сім блоків реформ, які отримали умовну назву «кандидатської сімки», відображають глибокі геополітичні пріоритети, цінності та стандарти ЄС, які Україна зараз активно імплементує в свою систему. Загальна мета цих умов полягає у розвитку та консолідації України на її шляху до відповідності пріоритетам європейського співтовариства, що є ключовим етапом в процесі євроінтеграції. Я вважаю, що в основу «кандидатської сімки», яка містила в собі наступні умови: реформу Конституційного Суду; продовження судової реформи: ВРП та ВККС; антикорупція: САП та НАБУ; боротьба з відмиванням коштів; антиолігархічна реформа; законодавство про медіа та зміна законодавства про нацменшини, було закладено два найголовніших геополітичних пріоритети ЄС – європейська демократія та верховенство права, що слугують певними гарантами захисту європейського способу життя та посиленню його демократизації. З огляду на вищезазначену думку, я вважаю доцільним звернути увагу на дещо конкретизований розгляд та аналіз виконання Україною семи критеріїв від ЄС, щоб отримати чітке розуміння реального впливу геополітичних пріоритетів європейських країн на євроінтеграційні процеси в Україні.

Хронологія виконання Україною першої умови, а саме реформування Конституційного Суду, після набуття статусу кандидата в ЄС виглядає наступним чином:

У вересні 2022 року Верховна Рада України прийняла за основу Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення порядку відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України на конкурсних засадах (Закон № 2846-IX), який згодом було прийнято в цілому у грудні 2022. Згідно зі змінами до закону, передбачається створення нового спеціального органу – Дорадчої групи експертів (ДГЕ), яка відповідатиме за

оцінювання моральних якостей і рівня компетентності у сфері права кандидатів на посаду судді Конституційного Суду [16].

Проте вже в січні 2023 Венеціанська комісія вказала на те, що прийнятий закон не врахував дві ключові рекомендації щодо механізму усунення можливості блокування прийняття рішень і складу ДГЕ, а також повноважень ДГЕ щодо відсіювання кандидатів на посаду суддів КСУ. Після цілого ряду додаткових документів, спрямованих на приведення Закону № 2846-IX до рекомендацій Венеціанської комісії, у серпні 2023 набув чинності Закон № 3277-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення положень про конкурсний відбір кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України», який, як очікується, матиме позитивний вплив на якість рішень КСУ з подальшим нарощуванням довіри як міжнародних партнерів, так і населення до української судової системи.

Стосовно другого блоку реформ, який стосувався продовження судової реформи, то 1 червня 2023 року Верховна рада правосуддя призначила повноважний склад Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та розблокувала роботу ключового органу з формування суддівського корпусу. Згідно з публікаціями ВРП, дана реформа дозволить заповнити понад дві тисячі вакантних посад суддів і завершити процес їхньої кваліфікаційної оцінки [17]. Сталий і демократичний розвиток держави, як зазначає ЄС, не можливий без доступу до справедливого судочинства, саме тому дана реформа позитивно вплинула на відкриття переговорного процесу з Україною.

Третій блок реформ, що стосувався боротьби з корупцією також показав позитивний вплив пристосування України до геополітичних пріоритетів Євросоюзу. Відповідно до запиту Transparency International Ukraine за підтримки Проєкту USAID «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні “Взаємодія”» дослідницька агенція Info Sapiens провела соціологічне опитування у березні 2023, яке показало, що 77% українців вважають корупційні ризики однією з найголовніших загроз нашій державності в цілому (друге місце після ризиків

пов'язаних зі збройною агресією РФ). Проте варто відмітити, що за 2022 рік в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index — CPI) Україна отримала 33 бали зі 100 можливих, на противагу 32 у 2021 році. У 2023 році позитивна динаміка зберіглася, адже нашій країні вдалося додати ще 3 бали до свого рейтингу і опинитися на 104 місці серед 180 країн з результатом у 36 балів. Впродовж розглянутого періоду на вимогу ЄК 28 липня 2022 року було призначено керівника САП – Олександра Клименка. Директора НАБУ, Семена Кривоноса, було призначено на посаду 6 березня 2023 року. Вимога щодо розслідування корупційних злочинів також активно втілювалася у дію, адже протягом 2023 року було нараховано 101 кримінальне провадження у яких НАБУ і САП повідомили про підозру 257 особам з 1 січня по 31 грудня 2023 року; 100 обвинувальних актів щодо 233 осіб НАБУ і САП передали до Вищого антикорупційного суду; 65 вироків ухвалив ВАКС за 2023 рік [18].

Щодо реформування законодавства про боротьбу з відмиванням грошей, то у даному сегменті було виконано наступні дії:

Верховною Радою було підтримано закони «Про внесення змін до деяких законів України щодо спрощення порядку подання інформації, необхідної для проведення фінансового моніторингу» від 6 вересня 2022 року; «Про ратифікацію Додаткового протоколу до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму» від 20 вересня 2022, «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» щодо захисту фінансової системи України від держави, яка здійснює збройну агресію проти України, та адаптації законодавства до окремих стандартів FATF і вимог Директиви ЄС 2018/843» [19].

Окрім того, враховуючи те, що Україна мала негативний досвід потрапляння до чорного списку FATF, тобто до списку юрисдикцій з високим рівнем ризику, спершу у 2002-2004 роках, а потім знову у 2010-2011 роках, нашій державі просто необхідно враховувати всі рекомендації FATF, особливо

концентруючись на впровадженні більш суворого контролю над обміном валют, адаптації українського законодавства щодо криптовалют до відповідних міжнародних стандартів FATF, належному контролю обороту готівкових коштів, а також на уніфікації положень усіх українських банків та посиленому регулюванні державою банківської діяльності.

У рамках виконання п'ятої вимоги ЄС, ще навіть до отримання Україною статусу кандидата, 5 листопада 2021 року чинним Президентом України було підписано Закон «Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів)». Метою розроблення та подальшої реалізації даного документу стали втілення стратегічного курсу України на шляху до європейської та євроатлантичної інтеграції і спроби трансформації країни в інтересах усього суспільства. Варто відмітити, що Україна вважається першою у світі державою, яка запровадила спеціальне законодавство щодо протидії олігархізації економічного сектору і першопричиною цього став значний вплив олігархів та їхня необмежена монопольна влада в окремих секторах української економіки. Проте коментарі представників та інституцій ЄС є досить обнадійливими, адже у них акцентують увагу на зменшенні ролі олігархів в українському суспільстві, що пов'язують з законодавчими ініціативами українського уряду та впливом військового стану в нашій країні.

31 березня 2023 року набув чинності Закон України «Про медіа», який став важливим етапом у досягненні Україною шостої вимоги від ЄС та започаткував ґрунтовну реформу у медіагалузі, чітко окреслив юридичні засади діяльності в Україні суб'єктів у сфері медіа, а також засади державного управління, регулювання та нагляду у цій сфері.

У процесі євроінтеграції та виконання останньої умови «кандидатської сімки» Україна зобов'язалася гарантувати дотримання європейських стандартів щодо захисту прав національних меншин. Саме тому, 1 липня 2023 року Закон «Про національні меншини (спільноти) України» набув чинності. Так, у даному

законі було чітко визначено термін «національна меншина (спільнота)», а також проголошено національні меншини невід’ємними, інтегрованими та органічними частинами українського суспільства [20].

Проте вищезазначений закон викликав багато суперечностей як спершу у Венеційської комісії, яка декілька разів поспіль вимагала конкретизувати та переписувати його у зв’язку з неповним розкриттям способів забезпечення захисту нацменшин, так і в українському суспільстві загалом, яке стверджувало, що даний закон дещо порушує межі реального захисту прав меншин і спричиняє протиріччя, що стосуються питання мовного законодавства. Пізніше, у грудні 2023, Верховна Рада прийняла ряд змін, спрямованих на захист мовних прав національних меншин, що мали значний вплив на освітню, культурну та політичну сферу життя етнічних груп в Україні. Оновлене законодавство України стосовно мовних прав національних меншин передбачає кілька важливих аспектів. По-перше, воно визначає мови національних меншин, які є офіційними у Європейському Союзі, і надає гарантії щодо навчання цими мовами, при цьому зберігаючи обов’язковість вивчення державної мови. Також приватним вищим навчальним закладам дозволяється вільно обирати мови навчання серед мов країн ЄС, з можливістю вивчення української мови як окремого предмету. Ще одне ключове положення стосується виборчих матеріалів та реклами, де мова національної меншини може використовуватися разом з українським перекладом. Крім того, закон містить положення, спрямовані на підтримку національних меншин у видавничій справі, культурному розвитку, збереженні традицій та захисті їхніх прав через спеціальний офіс уповноваженого Верховної Ради з прав людини.

Проаналізувавши коментарі багатьох українських публічних діячів було помічено наступне загальне ставлення до Закону, в цілому, та вищенаведених змін, окремо: незважаючи на те, що закон скасовує багато здобутків в освітній, культурній та мовній сферах впродовж останніх років, все ж його розцінили як компроміс, необхідний для України, щоб розпочати переговори про членство в ЄС.

Дослідивши виконання Україною вимог «кандидатської сімки», можна ще раз переконатися у беззаперечному впливі геополітичних пріоритетів Євросоюзу на пришвидшену динаміку євроінтеграційних процесів в Україні. Проте, звісно, «кандидатська сімка» є не єдиним прикладом даного впливу, адже вагомий внесок також здійснюється на українську економіку за рахунок встановлення тісних економічних зв'язків з європейськими країнами, що сприяє розвитку українського експорту, агропромислового та банківського секторів, тощо; за рахунок різноманітних програм та ініціатив ЄС, які охоплюють сфери енергетики, транспорту, інновацій та інфраструктури, сприяючи підвищенню конкурентоспроможності та покращенню бізнес-середовища в Україні. Однак детальний аналіз зі статистичними, розрахунковими та графічними даними стосовно України в контексті сучасних євроінтеграційних процесів та співвідношення їхнього впливу на розвиток торгово-економічних та інвестиційних відносин між Україною та ЄС буде розкрито в підрозділі 2.1.

У межах дослідження впливу геополітичних пріоритетів ЄС на євроінтеграційні рухи в Україні також важливо розглянути сучасну екологічну систему нашої держави та її удосконалення до європейського рівня. Варто зазначити, що для України співробітництво з Євросоюзом у галузі екології є одним з пріоритетних елементів кооперації, адже воно здатне підвищити рівень інвестиційної привабливості, конкурентоспроможності та інтенсивного сталого розвитку у нашій державі попри усі несприятливі наслідки активної фази військових дій на нашій території.

Європейський зелений курс слугує значним поштовхом для України з точки зору її залучення до процесів декарбонізації економіки, розвитку екологічно чистих технологій та роботи над досягненням кліматичної нейтральності. Україна неодмінно виявляє інтерес до реалізації амбітних екологічних цілей та може взяти на озброєння досвід та підходи Європейського зеленого курсу. Зокрема, з 1 січня 2024 року вступив у дію закон України, що передбачає створення Державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації. Відповідно до

європейського принципу «забруднювач платить», у 21 країні ЄС діє система екологічних податків, яка відповідає Регламенту ЄС про управління енергетикою і кліматичними діями. Саме тому, вищезазначений фонд було створено за даним принципом. Планується, що грошові надходження у формі екологічного податку та міжнародних грантів будуть акумулюватися до Державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації задля фінансування заходів та програм у галузях відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива, декарбонізації та енергоефективності. Окрім того, Ганна Замазєєва, голова Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження повідомила, що Держагентство має намір зібрати суму у розмірі 26 мільйонів доларів для функціонування Держфонду. Екологічні пріоритети ЄС також позитивно впливають на діяльність Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, яке зосереджує свою роботу на впровадженні національної системи торгівлі викидами парникових газів, що є важливим для подальшого звільнення українського бізнесу від сплати податку на викиди CO₂. Цей проєкт є важливим етапом в рамках виконання Україною зобов'язання з втілення Директиви 2003/87/ЄС. Ще одним важливим кроком України назустріч до європейського зеленого курсу став Регламент Європейського парламенту та Європейської ради щодо створення Українського Фонду (Ukraine Facility), який набрав чинності 1 березня 2024 року. Даним Регламентом було окреслено підтримку України в інтеграції в «Єдиний ринок» ЄС, зелений перехід України до кліматично нейтральної політики згідно з Паризькою угодою і щонайголовніше екологічне відновлення внаслідок військових дій на території нашої країни за рахунок розмінування та знешкодження вибухонебезпечних предметів. Також, Регламентом визначені остаточні умови надання Україні 50 млрд. євро впродовж 2024-2027 років.

20 березня 2024 року українська сторона передала План для Ukraine Facility на розгляд Єврокомісії, що є невід'ємним документом для реалізації програми фінансової підтримки України від ЄС на 50 млрд євро. План передбачає майже 70

напрямків реформ, зокрема, структурні реформи в державному секторі, а також економічні реформи, спрямовані на розвиток бізнес-клімату та підприємництва [21].

Таким чином, пріоритетність сталого розвитку не поступається місцем за важливістю ані демократичним цінностям ЄС та їхньому впливу на українські євроінтеграційні зрушення, ані будь-яким іншим принципам, що стосуються верховенства права та належного правового регулювання економічних та політичних трансформацій в Україні. Впровадження принципів ESG (Environmental, Social, Governance) є надважливим завданням на всіх рівнях функціонування української економіки, від державних органів та великих підприємств до малого бізнесу та громадських організацій, адже це гарантує не лише ефективність та оздоровлення усіх ланок економічної системи України, а й слугує передумовою отримання фінансової підтримки від міжнародних партнерів. На мою думку, війна особливо підкреслює значимість переходу від звичайного фінансування до стійкого, а значний рівень інвестування в екологічні, соціальні та управлінські галузі вже є не планом, а певним стандартом, фактом сьогодення для високорозвинених країн, частиною групи яких і прагне стати Україна.

1.3. Роль України у формуванні нових геополітичних реалій у Європі

Аналіз багатьох трансформаційних зрушень як в Україні, так і в країнах-учасниках Європейського Союзу дозволяє вважати, що реформування української держави та взаємодія з ЄС є взаємовпливовими процесами, оскільки обидві сторони відіграють однаково активну роль. Як вже було доведено в підрозділі 1.2 Європейський Союз, безумовно, має значний вплив на Україну через політичні, економічні та соціокультурні зв'язки, що сприяють модернізації та розвитку країни. Проте важливо підкреслити, що Україна також має вагомий внесок та власне спонукає ЄС до трансформації. Це виявляється через активну участь у

різноманітних програмах співпраці, спільних ініціативах, обміні досвідом та особливо зараз у боротьбі за демократію, що ставить на порядок денний удосконалення європейських політик і стандартів. Взаємодія між Україною та Європейським Союзом є не одностороннім процесом, а складною динамічною співпрацею, що сприяє спільному розвитку та слугує певним закликком до змін як для України, так і для ЄС.

На мою думку, наразі Україна має значну роль у формуванні наступних геополітичних пріоритетів у Європі: розширення ЄС, міграція населення як фактор адаптації міграційних політик ЄС до нових реалій у Європі та євроінтеграції України, посилена науково-технологічна співпраця, особливо у сферах щодо забезпечення розвитку військово- та оборонного- промислового комплексу та необхідність зміцнення колективної безпеки шляхом тіснішої політичної, економічної та військової співпраці з НАТО задля гарантування безпеки та стабільності у світі.

Із загостренням протиріч та збройною агресією РФ на європейському континенті, той факт, що розширення ЄС стало геополітичним пріоритетом, вже ні в кого не викликає сумнівів. Так, 12 грудня 2023 року Рада ЄС погодила висновки щодо розширення Євросоюзу. У даному документі йшлося: «Агресивна війна Росії проти України показує, що розширення є стратегічним пріоритетом. Посилаючись у цьому контексті на Салонікський порядок денний 2003 року та висновки Європейської Ради від червня 2022 року, Рада підтверджує свою повну і беззастережну відданість перспективі членства в ЄС країн Західних Балкан, України, Молдови та Грузії, підтверджуючи, що їхнє майбутнє – в Європейському Союзі». Як зазначається у висновках Ради ЄС, розширення – це геостратегічна інвестиція в мир, безпеку, стабільність і процвітання; рушійна сила для поліпшення економічних і соціальних умов життя громадян у Європі, а також зменшення нерівності між країнами, що має сприяти утвердженню цінностей та пріоритетів, на яких ґрунтується Союз [22, с. 2-6].

Таким чином, розширення Європейського співтовариства можна вважати наслідком загарбницької політики РФ проти України, за якої наша держава щоденно доводить, що лише об'єднавшись можливо протистояти загрозам сьогодення, забезпечувати належне управління в межах запровадження адаптованих міжнародних політик та стандартів, а також посилювати європейський суверенітет. Наявність «сірих зон» на європейському континенті продемонструвала значну вразливість міжнародної системи безпеки в цілому та гостру необхідність модернізації способів забезпечення пріоритетних цінностей ЄС, а саме верховенства права та демократії. Це є можливим за рахунок поступової інтеграції держав-кандидатів до Союзу через спільне поліпшення та подальше використання їхніх конкурентних переваг й активніше їхнє залучення до процесів прийняття рішень ще до того, як країни безпосередньо отримають статус повноправного члена. Варіантом реалізації даної ініціативи може слугувати включення країн-кандидатів як спостерігачів на засіданнях Ради ЄС, адже це підкреслює важливість підтримки та розвитку демократичних процесів у європейському суспільстві, в цілому, та державах-кандидатах, зокрема, щоб вони могли краще підготуватися до імплементації майбутніх стандартів, вимог та процедур Європейського Союзу.

Стосовно ролі України у поглибленні співпраці між Європейським Союзом і НАТО, то її можна охарактеризувати як значну завдяки декільком важливим аспектам. По-перше, впродовж останніх 10 років наша держава була і є особливо сконцентрованою на посиленні спроможностей сектору безпеки й оборони за допомогою розвитку відповідних систем планування, управління та контролю, що відбувається шляхом впровадження стандартів і практик НАТО з метою досягнення взаємосумісності з Альянсом. Так, 28 листопада 2023 року було схвалено проект адаптованої Річної національної програми (аРНП) на 2024 рік для представлення стороні НАТО, метою якого є підготовка України до членства в Північноатлантичному Альянсі шляхом підвищення обороноздатності як майбутнього союзника Альянсу. Варто відмітити, що аРНП скоординована та

гармонізована із порядком денним реформ Уряду України для початку переговорів з ЄС про вступ, а також для реалізації рекомендацій Групи семи (G7), Міжнародного валютного фонду, Ради Європи, Організації економічного співробітництва та розвитку й інших партнерів. Впроваджені зміни в межах аРНП сприяють військово-технічному співробітництву та взаємодії у військовій сфері між Україною і країнами-членами альянсу, більшість з яких також належить до Європейського співтовариства [23].

По-друге, Україна також виступає як важливий партнер у забезпеченні безпеки в регіоні, особливо з огляду на військовий стан у нашій країні та агресивні дії з боку Російської Федерації. Це спонукає ЄС і НАТО до посилення співпраці з Україною у забезпеченні стабільності та безпеки в східній Європі. Крім того, Україна є важливим форумом для діалогу та обміну інформацією між ЄС і НАТО з питань безпеки та оборони в східноєвропейському регіоні. Отже, вплив України на поглиблення співпраці між Європейським Союзом і НАТО полягає в її активному залученні до процесів модернізації, сумісного відстоювання спільних цінностей та реакції на реальні загрози безпеці, які постали як перед країнами-членами ЄС, так і НАТО.

У 2022 році, всього через кілька тижнів після початку повномасштабної війни на європейському континенті, ЄС та його держави-учасниці офіційно затвердили Стратегічний компас (“the Strategic Compass”), тобто план дій щодо посилення політики безпеки і оборони Євросоюзу до 2030 року, що набув особливої актуальності з тим, що глобальний ландшафт загроз у світі став ще більш тривожним. У річному звіті Стратегічного компасу, опублікованому в березні 2024, наголошувалося на створенні Європейського оборонного союзу, який як очікується зможе слугувати європейською опорою в НАТО, підвищити рівень боєздатності європейської оборонної системи та зробити позитивний внесок у світову й трансатлантичну безпеку, основою якої залишатиметься НАТО.

Таким чином, Україна та її боротьба не тільки за власну, а й за європейську демократію стала каталізатором для усвідомлення ЄС гострої потреби в створенні

Європейського оборонного союзу або іншої подібної ініціативи. Зростання ризиків та прагнення до стратегічної автономії підштовхують ЄС до поглиблення співпраці у сфері оборони. Україна може стати ключовим партнером Союзу, надаючи свій досвід та співпрацюючи у розробці нових оборонних технологій. Організація Північноатлантичного договору, зі свого боку, підтримує створення Європейського оборонного союзу, адже це зміцнить європейську безпеку та дозволить ЄС брати на себе більше відповідальності за власну оборону. Посилена згуртованість та координованість дій між НАТО та ЄС може надати ряд переваг, таких як оптимізація витрат, краща регульованість оборонних зусиль та посилення трансатлантичних відносин. У нинішньому складному геополітичному контексті стратегічне партнерство ЄС з НАТО залишається незамінним для євроатлантичної безпеки. Відповідно до третьої Спільної декларації між ЄС та НАТО від січня 2023, зв'язки між союзами поліпшилися за рахунок взаємопідсилюючого та взаємовигідного співробітництва в контексті Контактної групи з питань оборони України під головуванням США. Як зазначалося, співпраця просувається в усіх узгоджених сферах, включаючи протидію гібридним і кіберзагрозам, FIMI (Foreign Information Manipulation and Interference, тобто Іноземним інформаційним маніпуляціям та втручанням), стійкість, військову мобільність, навчання, а також закладення необхідного фундаменту оборонних систем потенційних партнерів. Щодо дещо конкретизованіших прикладів посиленої співпраці ЄС – НАТО, то перший структурований діалог з питань безпеки космічного простору відбувся в грудні 2023 року. Додаткові структуровані діалоги з питань кібербезпеки, EDT (Emerging Disruptive Technologies, тобто Нових революційних технологій), а також з питань клімату й оборони заплановані на другу половину 2024 року. У червні 2023 року спеціальна Цільова група ЄС – НАТО з питань стійкості важливих об'єктів критичної інфраструктури склала карту поточних об'єктів і надала детальні рекомендації щодо посилення їхньої невразливості. Серед них пропозиції щодо посилення цивільно-військової координації, взаємодії з приватним сектором, проведення спільних навчань, підвищення обізнаності про ситуацію в регіонах, моніторингу критично важливих морських об'єктів, а також визначення

альтернативних транспортних маршрутів на випадок перебоїв їхнього звичного функціонування.

Україна також стала однією з рушійних сил у формуванні особливо значущої геополітичної реалії, а саме реформуванні військово- та оборонно-промислового комплексу (ВПК та ОПК) Євросоюзу та його інтеграції з українською оборонною промисловістю. Так, 5 березня 2024 року Європейський Союз представив першу в історії оборонно-промислову стратегію і нову програму оборонної промисловості для підвищення боєготовності і безпеки Європи. Європейська програма оборонної промисловості (The European Defence Industry Programme, тобто EDIP) є новою законодавчою ініціативою, яка позначить перехід від короткострокових заходів, вжитих у 2023 році і які завершаться у 2025 році, до більш чіткої та довгострокової стратегії щодо зміцнення оборонної промисловості. Ціль EDIP – забезпечення безперебійної підтримки європейської технологічної та промислової бази в оборонній сфері та допомога їй задля швидкої адаптації до сучасних реалій. Варто зазначити, що EDIP включає як фінансові, так і регуляторні аспекти й мобілізує 1,5 млрд. євро з бюджету ЄС протягом 2025-2027 років для подальшого підвищення конкурентоспроможності європейської оборонно-технологічної та промислової бази. Окрім того, EDIP супроводжує Європейську оборонно-промислову стратегію (The European Defence Industrial Strategy, тобто EDIS). EDIS – це спільне повідомлення Європейської Комісії та Високого представника Європейського Союзу, посаду якого наразі обіймає Жозеп Боррель, у якому було викладено бачення європейської оборонно-промислової політики до 2035 року та оголошено наступні кроки: посилення європейської оборонно-технологічної та промислової бази за рахунок збільшення спільних і європейських інвестицій з боку держав-членів, покращення реагування європейської оборонної промисловості за будь-яких обставин і часових рамок, а також об'єднання зусиль зі стратегічними й міжнародними партнерами-однодумцями. Амбітні цілі були визначені Єврокомісією – до 2030 року спільні закупівлі в ЄС мають сягати рівня принаймні в 40%, а вартість торгівлі в оборонній галузі всередині ЄС становитиме

щонайменше 35% вартості оборонного ринку ЄС; досягнення стійкого прогресу в напрямку закупівлі щонайменше 50% свого оборонного бюджету в ЄС до 2030 року і 60% до 2035 року.

Необхідність спільної європейської стратегії перш за все полягає в уникненні подальшої фрагментаційної динаміки всередині військово-промислового комплексу. Наразі, усі 27 країн-учасниць ЄС окремо закуповують озброєння, часто несумісне між собою або здійснюють окремі замовлення, що породжує відсутність конкуренції, розсіювання фінансових ресурсів та нераціональне витрачання податкових надходжень. Нова стратегія має на меті швидке, якісне та спільне забезпечення виробництва військової техніки в Європі. Пропонується зробити спільні закупівлі нормою, створити новий орган для координації, який складатимуть представники Єврокомісії, верховний представник із зовнішніх справ, очільник Європейської оборонної агенції та представники країн-членів, розробити спільні правила закупівель та фінансові механізми, а саме грошовий фонд та податкові преференції. Важливим моментом стало те, що в документі Україну чітко окреслено як пріоритетного партнера ЄС в оборонній галузі. Станом на кінець січня 2024 року ЄС та його держави-члени спільно поставили Україні військового обладнання на суму понад 28 мільярдів євро і чітко задокументували свою подальшу мету – поступову інтеграцію українського військово-промислового комплексу в європейський. Як зазначається в документі, у спільних закупівлях озброєння ЄС Україна також матиме змогу брати участь, а EDIP зможе слугувати одним з ресурсів фінансової підтримки для українського ВПК. Окрім того, нагальні оборонні потреби України вимагають додаткового фінансування для закупівлі військового обладнання, яке може бути збільшене за рахунок залишків грошових коштів центральних депозитаріїв цінних паперів, що виникли внаслідок несподіваних і надзвичайних надходжень від іммобілізованих суверенних активів Росії, тобто від заморожених російських активів. Тісніша співпраця між ЄС та українським оборонно-промисловим сектором стане частиною майбутніх безпекових зобов'язань ЄС перед Україною.

Ще одним важелем впливу України на формування нових геополітичних реалій у Європі стала міграція населення, а саме вимушених переселенців з нашої країни, що стала одним з факторів євроінтеграції України, а також певним імпульсом європейській економіці. За даними Управління верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR) станом на 14 березня 2024 року, 5 982 900 біженців з України було зафіксовано в Європі. Окрім того, у табл. 1.1 наведено кількість українських біженців у країнах Європейського Союзу.

Таблиця 1.1 – Кількість українських біженців, зафіксованих у країнах ЄС станом на 14 березня 2024 року

Країна	Кількість українських біженців, зафіксованих у країнах ЄС
Німеччина	1 139 690
Польща	956 635
Чехія	381 400
Іспанія	192 390
Італія	169 165
Нідерланди	117 950
Словаччина	117 265
Ірландія	105 210
Австрія	84 135
Румунія	77 250
Бельгія	75 030
Болгарія	72 775
Франція	69 465
Фінляндія	66 195
Угорщина	66 135
Португалія	59 920
Латвія	47 615
Швеція	43 710
Литва	41 490
Естонія	38 020
Данія	37 530
Греція	27 365
Хорватія	24 525
Кіпр	17 240
Словенія	11 035
Люксембург	4 260
Мальта	2 435

Джерело: складено автором на основі [24].

Тобто, найбільше українських біженців прийняли наступні країни Союзу: Німеччина, Польща, Чехія, Іспанія та Італія. Загалом, вплив вимушених

переселенців з України до країн ЄС став більше позитивним чинником ніж негативним, і підтвердженням цього є багато різноманітних досліджень, одним з яких є, наприклад, дослідження Національного банку України, що було проведене у грудні 2022 року. Якщо окреслити даний вплив на економічну діяльність, то в європейських країнах-реципієнтах спостерігався значний сплеск в інтенсивності роздрібної торгівлі через стимулювання приватного споживання. Стосовно впливу міграції на державні фінанси країн Євросоюзу, то українські біженці також підвищили попит на такі сфери державного споживання як: житлово-комунальна інфраструктура та охорона здоров'я, що в довгостроковій перспективі матиме позитивний ефект, а саме додатний чистий фінансовий ефект. Ринок праці на європейському континенті також зазнав змін внаслідок міграції громадян України до держав-членів ЄС. Завдяки інтеграції українських біженців як у європейський ринок праці, так і в суспільство, загалом, країни ЄС здатні збільшити кількість робочої сили та заповнити вільні робочі місця звісно ж у разі надання тимчасового захисту українцям, що відкриває для них можливість для працевлаштування. Окрім того, на тлі культурної та територіальної спорідненості України з Європою та наявності чисельних представників діаспори, структурна нестача робочої сили в країнах ЄС набуватиме спадного характеру.

Таким чином, вплив України на формування та трансформацію європейських геополітичних реалій набув форми рушійної сили, яка підштовхує ЄС до суттєвих структурних трансформацій. Розширення Союзу стало одним з головних пріоритетів та викликів для обох сторін, адже хоча даний процес європейського співтовариства формально ніколи не припинявся, ми можемо спостерігати тенденцію до його значного сповільнення після розширення в 2000-х роках, за винятком Хорватії, що стала частиною ЄС у 2013 році. Завдяки рішучим діям українського суспільства, для Союзу стало очевидним, що відмова від розширення потенційно становить високі загрози для усіх форм безпеки на європейському континенті, а статус-кво є неприпустимо ризикованою грою з огляду на забезпечення ефективної діяльності товариства. Окрім того, війна у

центрі Європи змусила ЄС почати серйозніше ставитися до питань забезпечення оборони та безпеки і визнати свою залежність від Сполучених Штатів, що, як наслідок, спонукало ЄС до максимальної концентрації зусиль на відродженні саме європейської оборонної промисловості та інтеграції України до даного процесу. Майбутній напрямок розвитку ЄС, як геополітичного гравця, та його здатність формувати майбутній європейський порядок, безсумнівно, потребуватимуть тісної співпраці з Україною. Наразі ЄС входить в етап «геополітичного пробудження», а Україна в даному процесі здатна стати одним із факторів налагодження функціонального інструментарію Союзу, що у свою чергу прискорює її євроінтеграційні зрушення та наближує її до повноправного членства.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ АСПЕКТІВ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ТА ОЦІНКА ПЕРСПЕКТИВ ЩОДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНИ

2.1. Оцінка стану торговельно-економічних та інвестиційних відносин між Україною та ЄС, аналіз існуючих проблемних аспектів

Торговельно-економічна співпраця України з державами-членами ЄС була і залишається одним із найбільш пріоритетних завдань для України, важливість якого полягає в поступовому посиленні економічної інтеграції та відкритті доступу до великого диверсифікованого ринку, що налічує майже 500 мільйонів споживачів. Після підписання Угоди про Асоціацію в 2014 році та набуття чинності Угоди про створення ПВ ЗВТ між Україною та ЄС, сторони зобов'язалися працювати над створенням сприятливіших умов доступу до своїх ринків та спрощувати митні процедури, що призводитиме до більшого залучення інвестицій, посилення конкурентоспроможності обох ринків та підвищення рівня добробуту населення.

Європейський Союз є одним зі світових лідерів у торгівлі товарами та послугами, найбільшим іноземним інвестором для багатьох країн, а також головним торговельним партнером для України. За даними Національного Банку України, у 2023 році експорт українських товарів та послуг до країн ЄС склав 28 304 млн. дол. США, що становить 55,4% від усього українського експорту. Стосовно імпорту товарів та послуг з ЄС, то його вартість у 2023 році склала 43 097 млн. дол. США, тобто 48,7% від усього українського імпорту (додаток А), [25]. Варто зазначити, що зростання ролі ЄС як ключового партнера України стабільно посилювалося впродовж останнього десятиліття. Підтвердженням цього слугує рис. 2.1, на якому відображено частки українського експорту до ЄС та

імпорту з ЄС в структурі загального українського експорту/імпорту протягом 2015-2023 років.

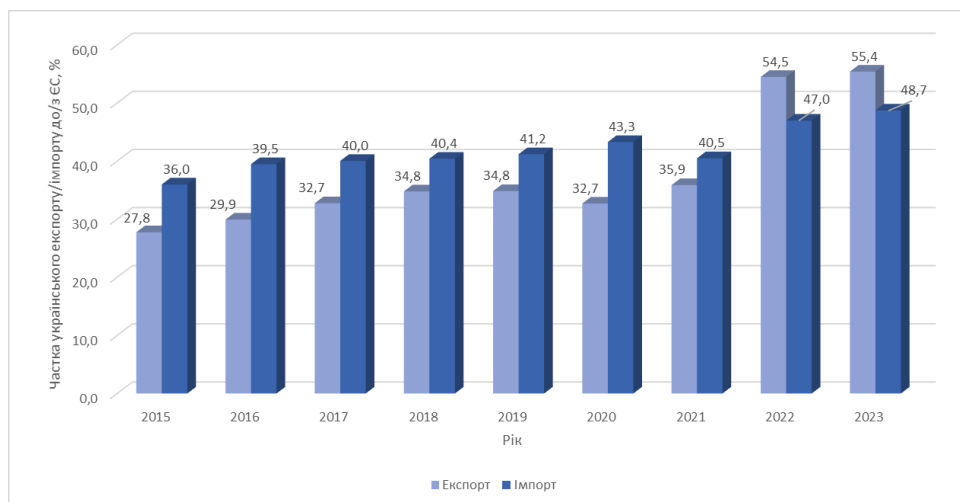

Рисунок 2.1 – Частка українського експорту/імпорту до/з ЄС від загального обсягу експорту/імпорту України протягом 2015-2023 років, %

Джерело: складено автором на основі [25].

Протягом зазначеного періоду частка експорту в ЄС зросла від 27,8% у 2015 році до 55,4% у 2023 році, що перш за все вказує на збільшення залежності економіки України від ринків Євросоюзу та можливе розширення ринкових можливостей для українських виробників у ЄС. Частка українського експорту до ЄС в структурі загального українського експорту мала майже постійно зростаючу динаміку, окрім 2020 року, який характеризувався значним сповільненням усіх економік світу у зв'язку з пандемією COVID-19, і протягом якого відсоткове значення експорту до ЄС знизилося на 2,1% в порівнянні з 2019 роком. Найбільше зростання частки експорту до ЄС в загальній структурі українського експорту спостерігалось у 2022 році, коли вона збільшилася на 18,6% порівняно з 2021 роком, що може слугувати підтвердженням зростаючого рівня значущості ЄС, як ключового партнера для України, особливо під час повномасштабної війни. Дане суттєве підвищення важливості місця ЄС в зовнішній торгівлі України у 2022 році можна пояснити лібералізацією торгівлі з європейськими країнами. Так, у відповідь на виклики, пов'язані з агресивною політкою РФ проти України, 4 червня 2022 року європейські партнери скасували мита на українські товари, доповнюючи при цьому можливості наших вітчизняних експортерів в рамках Угоди про асоціацію.

Внаслідок даного рішення було тимчасово призупинено мита для промислової продукції, тарифні квоти для сільськогосподарської продукції, антидемпінгові мита на імпорту українських за походженням товарів, застосування системи вхідних цін для овочів та фруктів, а також застосування глобальних захисних заходів щодо українських товарів [26]. Варто відмітити, що після тривалих дискусій 7 березня 2024 року депутати Європарламенту вирішили продовжити дію торговельних пільг для України ще на один рік, що можна вважати сприятливим сигналом для українських експортерів.

Частка імпорту з ЄС в структурі загального імпорту України також мала прогресивну динаміку, з 36,0% у 2015 році до 48,7% у 2023 році, що свідчить про збільшення попиту в Україні на товари та послуги з країн ЄС. Відповідно до даних, поданих Державною митною службою України, у 2023 році серед товарів, що імпортувались в Україну з ЄС, велику частину займали паливо, електрогенератори та автомобілі. Імпорт пального був зумовлений необхідністю підготовки до сівби та оборонних заходів. Втім, зазначається, що імпорт природного газу значно скоротився. Також було відзначено «прихований» імпорт, який не має конкретних кодів класифікації та може включати військові товари та товари подвійного призначення. Що стосується легкових автомобілів, то їх імпорт збільшився, що частково пов'язано зі зростанням вартості цих товарів [27]. Таким чином, вищенаведений рисунок свідчить про зміцнення економічних зв'язків між Україною та Європейським Союзом, що може вказувати на збільшення інтеграції України в європейські економічні структури.

Також пропоную розглянути детальну характеристику динаміки обсягів експорту та імпорту товарів між Україною та ЄС у вартісному вимірі, а також їх відсоткові співвідношення протягом 2013-2023 років, що наведені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Показники та динаміка зовнішньої торгівлі товарами України з ЄС впродовж 2013-2023 років

Рік	Обсяг експорту до ЄС, млн. дол. США	Динаміка експорту до ЄС, %	Обсяг імпорту з ЄС, млн. дол. США	Динаміка імпорту з ЄС, %	ЗТО, млн. дол. США	Сальдо торговельного балансу, млн. дол. США
2013	16758,61	—	27046,51	—	43805,12	-10287,89
2014	17002,91	1,46	21069,13	-22,10	38072,03	-4066,22
2015	13015,21	-23,45	15330,16	-27,24	28345,37	-2314,95
2016	13496,28	3,70	17140,84	11,81	30637,13	-3644,56
2017	17533,40	29,91	20799,36	21,34	38332,76	-3265,95
2018	20157,01	14,96	23216,50	11,62	43373,51	-3059,49
2019	20750,74	2,95	25012,19	7,73	45762,93	-4261,45
2020	18604,91	-10,34	23859,71	-4,61	42464,62	-5254,80
2021	26792,97	44,01	28954,28	21,35	55747,25	-2161,31
2022	24819,00	-7,37	25516,00	-11,87	50335,00	-697,00
2023	21927,00	-11,65	31234,00	22,41	53161,00	-9307,00

Джерело: складено та обчислено автором на основі [25, 28]

За основу вищенаведеної таблиці були взяті наступні показники: обсяг українського експорту до ЄС, обсяг імпорту європейської продукції до України, зовнішньоторговельний оборот та сальдо торговельного балансу (у вартісному вимірі), а також динаміка зростання/спадання українського експорту до ЄС та імпорту європейських товарів до України у відсотковому вираженні. Як видно з таблиці, починаючи з 2013 року, обсяги експорту української продукції до ЄС характеризувалися доволі значними коливаннями. Помітне зростання спостерігалось у 2017 (майже 30%) та в 2021 році (44,01%). Водночас, зниження обсягу експорту було найбільшим у 2015 році (-23,45%) та в останньому 2023 році (-11,65%). Значний спадний характер експортних операцій з європейським співтовариством у 2015 році можна пояснити військовою інтервенцією Російської Федерації на територію України та окупацію частини нашої території, на якій на той час було зосереджено багато значущих виробничих потужностей. Тобто

Україна, яка ще не оговталася після кризи 2014 року, одразу ж почала переспрямовувати мільярди зі своєї бюджету на військові витрати. Відчутне зниження експорту у 2023 році можна пояснити проблемами з транзитом аграрної продукції, що становить левову частку українського експорту. До прикладу, протягом місяця у 2023 році, а саме з 2 травня по 5 червня, у Болгарії, Польщі, Румунії, Словаччині та Угорщині за рішенням Європейської Комісії діяла заборона на імпорту української пшениці, ріпаку, кукурудзи та насіння у зв'язку з логістичними проблемами та перенасиченням складських потужностей у даних країнах, що безумовно негативно вплинуло як на кількісні, так і на вартісні показники українського експорту до ЄС [29]. Загалом, у 2023 році з України найбільше експортували до Польщі – на 4,7 млрд. дол. США та до Румунії – на 3,7 млрд. дол. США. Якщо поглянути на вартісне співвідношення українського експорту 2023 року до 2013, то попри всі несприятливі умови протягом розглянутого періоду, було зафіксовано приріст на 30,84% (з 16 758,61 млн.дол. США до 21 927,00 млн. дол. США). Щодо співвідношення між 2023 та 2021 роком, тобто дослідження темпів зміни динаміки українського експорту до ЄС після початку повномасштабного вторгнення, то відбулося зниження на 18,16% (з 26 792,97 млн. дол. США до 21 927,00 млн. дол. США).

Динаміка імпорту європейських товарів до України також характеризувалася помітними коливаннями. Виразне зниження було зафіксовано у 2014 та 2015 роках (-22,10% та -27,24% відповідно), а значне зростання у 2017, 2021 та 2023 роках. Згідно з даними Державної митної служби України, у 2023 році Польща та Німеччина стали країнами-лідерами, з яких імпортувалося найбільше товарів до України, на 6,6 млрд. дол. США та на 4,9 млрд. дол. США, відповідно.

Протягом усього досліджуваного періоду сальдо торговельного балансу товарами України з ЄС залишалося від'ємним, що свідчить про перевищення вартісних обсягів імпорту з ЄС над вартісними обсягами українського експорту. Щодо можливих кроків України задля сприяння зменшенню дефіциту зовнішньої

торгівлі, то вони повинні стосуватися підвищення якості вітчизняної продукції та її відповідності європейським стандартам.

У той час як торгівля товарами часто відображає більш традиційні економічні відносини і промислову міць країни, торгівля послугами слугує відображенням її інноваційного потенціалу, рівня освіти населення та здатності адаптуватися до волатильного глобального ринку. Саме тому, окрім аналізу зовнішньої торгівлі товарами України з ЄС, також було розглянуто вартісні обсяги зовнішньої торгівлі послугами, наведені на рис. 2.2.

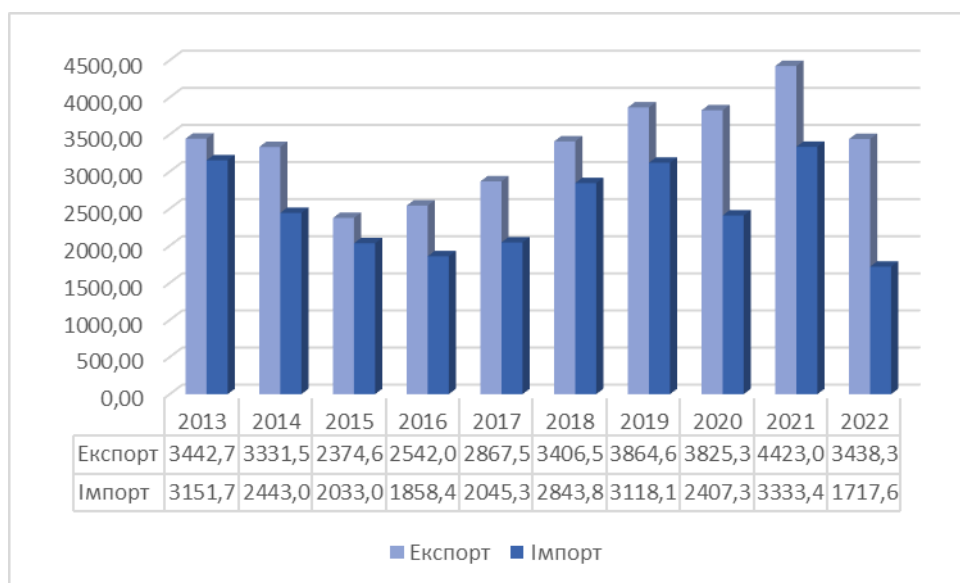

Рисунок 2.2 – Обсяг українського експорту/імпорту послуг до/з ЄС у вартісному вимірі, млн. дол. США

Джерело: складено автором на основі [28].

Упродовж 2013-2022 років Україна зберігала позитивне сальдо торговельного балансу послугами, проте у 2022 році було зафіксовано доволі різке зниження експортних операцій, а саме на 22,26% в порівнянні з 2021 роком (з 4 423 млн. дол. США до 3 438 млн. дол. США). Аналогічна ситуація склалася й з імпортом послуг з Євросоюзу який скоротився на 48,47% в порівнянні з 2021 роком (з 3 333,4 млн. дол. США до 1 717,6 млн. дол. США). Найбільш експортованими видами послуг у 2022 році були послуги у сфері телекомунікацій, комп'ютерні та інформаційні послуги (1 177,34 млн. дол. США), транспортні послуги (842,07 млн. дол. США) та послуги з переробки матеріальних ресурсів (765,67 млн. дол. США).

Єдиною категорією, яка продемонструвала зростання у 2022 році, стали послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю, які зросли на 90,2%. Найбільшого спаду зазнали послуги зі страхування (-89,6%), державні та урядові послуги (-68,3%), послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги (-66,%) та послуги пов'язані з подорожами (-63,1%), (додаток Б).

Дослідивши місце Європейського Союзу в структурі зовнішньої торгівлі України також є доцільним розглянути значимість України в структурі міжнародної торгівлі ЄС з огляду на амбіції нашої держави щодо європейської інтеграції та потенційного членства в ЄС. Це допоможе визначити аспекти майбутньої роботи щодо збалансування українських економічних інтересів та розвитку стратегій що будуть здатними забезпечити оптимальне поєднання експорту та імпорту, а також диверсифікувати український ринок.

Основні країни-партнери Європейського Союзу в експорті товарів, а саме відсоткові частки країн-партнерів, що перебувають поза межами ЄС, протягом 2023 року вказані на рис. 2.3.

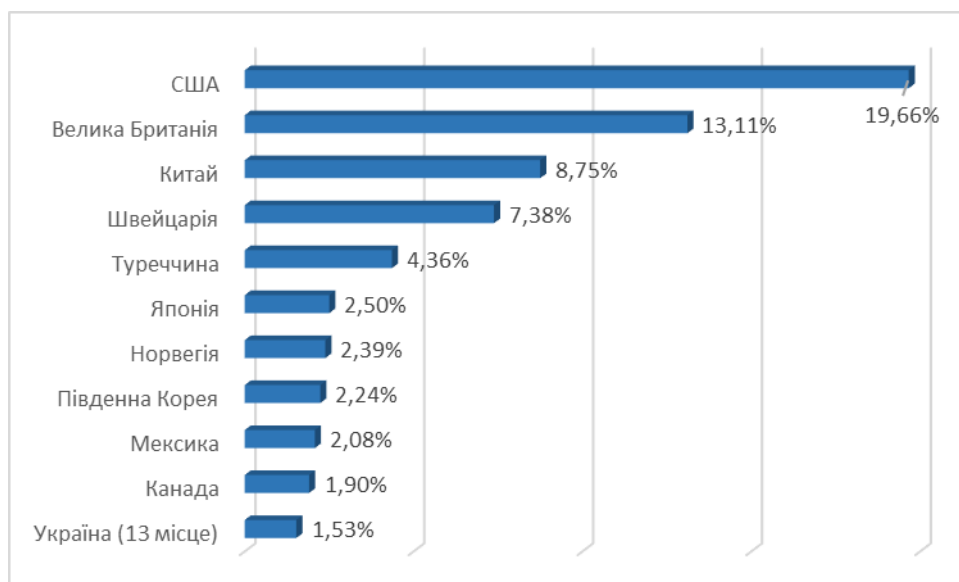

Рисунок 2.3 – Україна серед основних партнерів ЄС у торгівлі товарами (експорт) протягом 2023 року, %

Джерело: складено автором на основі [30].

З рисунку доволі чітко видно, що основним партнером в експорті товарів для ЄС в 2023 році були США, відсоткова частка яких склала 19,66%. На другому

місці опинилася Велика Британія з відсотковою часткою у 13,11%. Трійку лідерів замкнув Китай з 8,75%. Серед інших країн, що увійшли до першої десятки, є Швейцарія, Туреччина, Японія, Норвегія, Південна Корея, Мексика та Канада, з відсотковими частками, що варіюються від приблизно 2% до 7%. З 1.53% відсоткової частки в експорті ЄС, Україна посіла 13-те місце серед країн-партнерів Європейського Союзу за межами його безпосередніх членів у 2023 році. Це становище вказує на важливість України як торговельного партнера для ЄС, але також підкреслює, що є значний простір для розширення та зміцнення торговельних зв'язків.

Також пропоную розглянути ключових країн-партнерів, звідки імпортує товари Євросоюз, а саме відсоткові частки країн-партнерів, що перебувають поза межами ЄС, протягом 2023 року, які вказані на рис. 2.4.

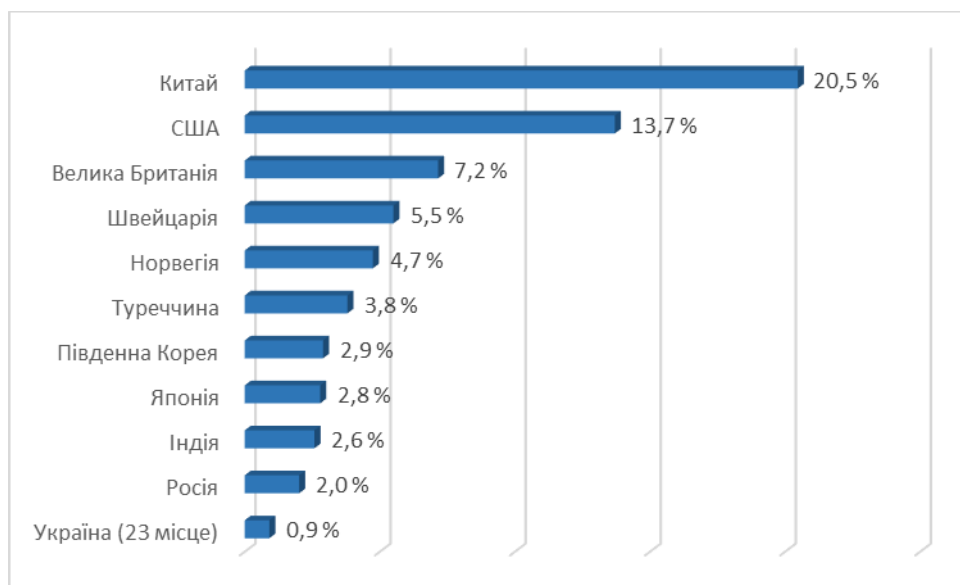

Рисунок 2.4 – Україна серед основних партнерів ЄС у торгівлі товарами (імпорт), 2023 рік, %

Джерело: складено автором на основі [30].

З рисунку видно, що Китай займає перше місце з великою відсотковою часткою в 20.5%, що відзначає його як головного комерційного партнера, звідки ЄС найбільше імпортує товарів. США знаходяться на другому місці з 13,7%, а Велика Британія на третьому з 7,2%. Україна займає 23-тє місце в цьому списку з часткою 0,9%. Ця позиція вказує на те, що хоча Україна не є одним з основних

десяти імпортерів ЄС, вона все ще має доволі важливе місце у структурі імпорту ЄС.

Виходячи з розміру економіки та населення України порівняно з іншими країнами у двох вищенаведених списках, її місце демонструє її потенціал як експортера до ЄС. Значущість України для ЄС також підкреслюється роллю країни у постачанні сільськогосподарської продукції, особливо зернових та олійних культур, а також важливістю її металургійної промисловості. У 2023 році трьома найбільшими товарними статтями імпорту ЄС з України стали кукурудза (19,41%), рослинні олії (12,1%) та залізна руда та концентрати (10,86%). У 2022 році дані товарні структури також посіли провідні місця в структурі товарного імпорту ЄС з України з частками у розмірі: кукурудза – 16,84% (1 місце), рослинні олії – 14,59% (3 місце), залізна руда та концентрати – 11,05% (4 місце), на 2 місці у товарній структурі імпорту ЄС у 2022 році опинилося олійне насіння та олійні плоди з відстоковою часткою у 15,85%. Окрім того, у 2022 році, наприклад, Україна перевершила Сполучені Штати і стала третім за величиною джерелом агропродовольчих імпортерів ЄС. Україна має потенціал зайняти ще більш значне місце в структурі експорту ЄС з огляду на різноманітність та якість її продукції, а також на зростання технологічного сектору. Українська держава також може скористатися перевагами політики ЄС, спрямованої на диверсифікацію джерел поставок та зменшення залежності від окремих країн, що може підсилити її роль як експортера до ЄС [30, 31].

Проаналізувавши стан торговельно-економічних відносин України з ЄС, можна виділити наступні проблемні аспекти, з якими стикається Україна на шляху до глибшої інтеграції з європейською економікою:

- 1) Значимість ЄС у зовнішній торгівлі для України є значно більшою ніж важливість України для ЄС, що відображається у великій частці експорту до ЄС, яка сягнула 55,4% українського експорту у 2023 році, у той час як частка експорту з ЄС до України дорівнювала 1,53%. Ця залежність може створювати вразливість

економіки України до зовнішніх шоків, таких як логістичні затори чи погіршення умов лібералізації торгівлі у ЄС.

2) Проблеми з транзитом української продукції особливо загострилися в 2023 році, актуалізувавши проблеми з ланцюжками поставок, які вимагають уваги для забезпечення безперервності експорту, особливо сільськогосподарської продукції. Блокування українських морських портів російськими військами призвело до значного скорочення середньомісячного експорту зернових культур з 7 мільйонів тонн у довоєнні часи до максимально можливих 3,7 мільйонів тонн альтернативними шляхами через ЄС. Це змусило українських виробників переорієнтувати торгівлю на європейські ринки, що посилило й залежність від них, а також значно скоротило доступ до африканських та азійських ринків. Відновлення цього доступу, а також торгівлі з азійським та африканським континентами залежить від рівня безпеки морських шляхів та збільшення відвантажень.

3) В ході аналізу зовнішньої торгівлі між Україною та ЄС було помічено значний дисбаланс між вартісним співвідношенням торгівлі товарами та послугами, відображений на рис. 2.5.

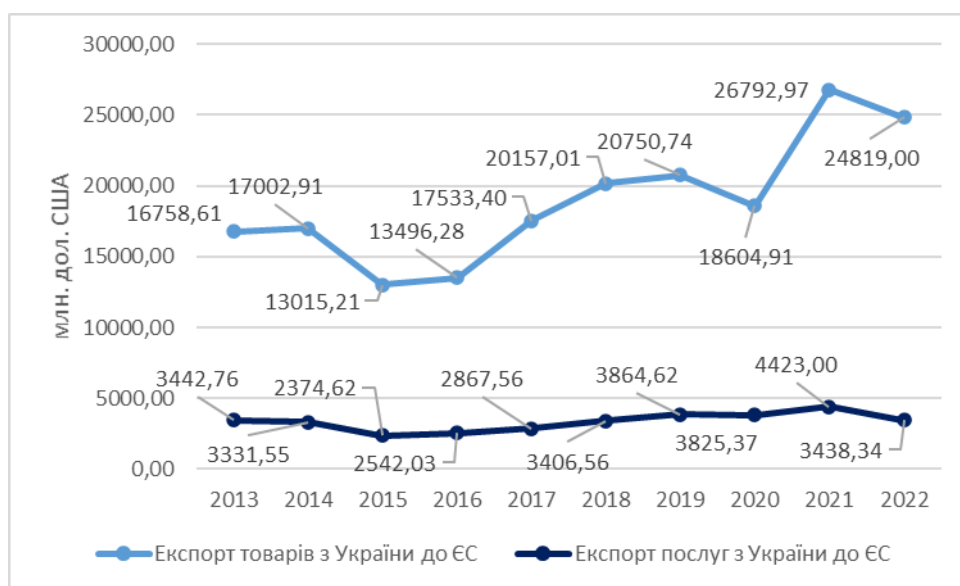

Рисунок 2.5 – Обсяг українського експорту/імпорту послуг до/з ЄС у вартісному вимірі, млн. дол. США

Джерело: складено автором на основі [25, 28].

У 2013 році обсяг експорту товарів до ЄС був на рівні 16758,61 млн. дол. США, тоді як послуг – значно нижче на рівні 3442,76 млн. дол. США. Протягом наступних років експорт товарів зазнав коливань, але загалом показав тенденцію до зростання, особливо видатний стрибок спостерігався в 2021 році, коли експорт товарів досягнув 26 792,97 млн. дол. США. Водночас, послуги демонстрували більш стабільне, але помірне зростання, досягши 4 423 млн. дол. США в 2021 році. Така різниця між експортом товарів та послуг відображає структурну особливість української економіки, яка традиційно зосереджена на виробництві та експорті промислових товарів та сировини, у той час як сектор послуг, хоча й розвивається, залишається менш значущим у загальному обсязі зовнішньої торгівлі. Цей дисбаланс може вказувати на потенційні напрямки для зростання у сфері послуг, особливо з врахуванням світової тенденції до цифровізації та розвитку інформаційних технологій. Україні може бути корисно інвестувати в ці області для збільшення експорту послуг, що також може допомогти диверсифікувати економіку та зменшити залежність від зовнішніх шоків, пов'язаних із торгівлею товарами.

Невід'ємною складовою економічного співробітництва та інтеграції України до Європейського співтовариства є її інвестиційна діяльність. Інвестиції слугують бенчмаркінговими орієнтирами щодо досягнення Україною Цілей Сталого Розвитку до 2030 року, особливо в контексті Цілі 17, яка звучить наступним чином «Партнерство заради сталого розвитку» та її першого завдання, яке стосується мобілізації додаткових фінансових ресурсів на основі заохочення інвестицій іноземних та вітчизняних інвесторів [32, с. 122]. Саме тому пропоную розглянути вартісні обсяги потоків прямих іноземних інвестицій в Україну (ПІІ) з ЄС до України за 2019-2021 роки, зображені на рис. 2.6.

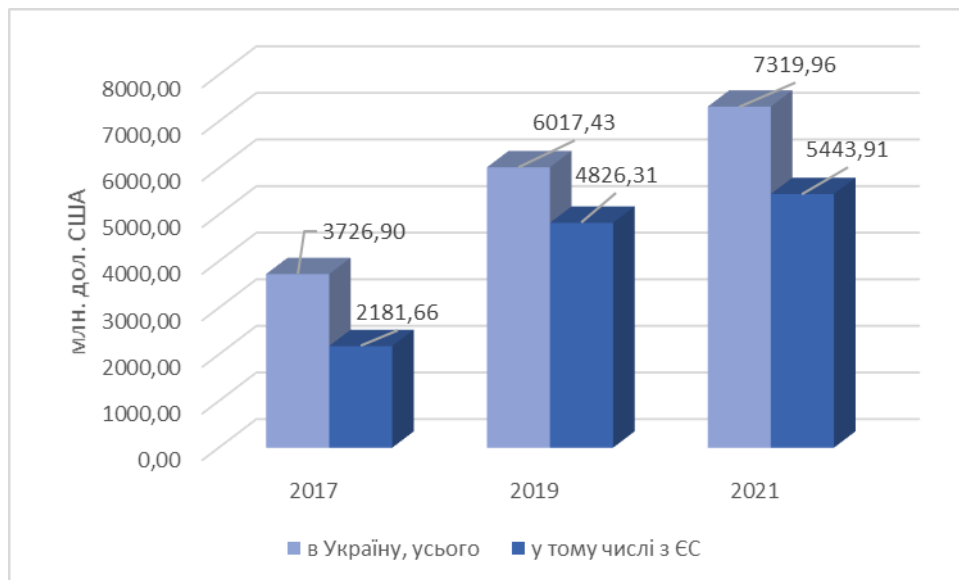

Рисунок 2.6 – Обсяг ПІІ з ЄС в Україну, млн. дол. США

Джерело: складено автором на основі [25].

З рисунку видно, що загальний обсяг потоків ПІІ в Україну зазнав зростання з 3 726,90 млн. дол. США у 2017 році до 6 017,43 млн. дол. США у 2019 році та досягнення піку в 7 319,96 млн. дол. США у 2021 році. Це відображає загальну позитивну динаміку інвестиційної привабливості країни в цей період. Щодо ПІІ з ЄС, то їхня частка також зростає: з 2 181,66 млн. дол. США (58,84% від загального обсягу) у 2017 році до 4 826,31 млн. дол. США (80,21% від загального обсягу) у 2019 році, і знову зростає до 5 443,91 млн. дол. США (74,37% від загального обсягу) у 2021 році. Тенденція зростання інвестицій з ЄС може бути зумовлена кількома факторами, включаючи політику економічної інтеграції України з Європейським Союзом, поліпшення інвестиційного клімату в Україні, а також збільшення співпраці та довіри між Україною та її європейськими партнерами.

Згідно з World Investment Report 2023 від ЮНКТАД, у 2022 році потоки ПІІ в Україну зазнали зниження до 848 млн. дол. США. порівняно з 7 319,96 млн. дол. США роком раніше, що передусім пов'язано з наслідками російської загарбницької війни на території нашої держави, яка значно погіршила бізнес-клімат. Відсутність безпеки, політична та економічна невизначеність, порушення ланцюгів постачання та руйнування інфраструктури призвели до значного відтоку капіталу. У 2022 найбільше інвестицій було вкладено в переробну промисловість (23,3%), оптову та

роздрібну торгівлю; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (16,3%), видобувну промисловість і розроблення кар'єрів (11,5%), фінансову та страхову діяльність (7,6%), а також операції з нерухомим майном (7,3%). Згідно з НБУ, основними інвесторами в Україну стали Кіпр (33,1%), Нідерланди (19,5%), Швейцарія (5,1%), Німеччина (5%) та Велика Британія (4,8%), тобто у п'ятірці найбільших інвесторів України присутні 3 країни Євросоюзу. Частка ПП з ЄС від загального обсягу інвестицій в Україну склала 74,4% у 2022 році. У першому кварталі 2023 року Україна залучила 1,1 млрд. дол. США ПП, з яких 128 млн. дол. США – капітал; 1,1 млрд. дол. США – реінвестовані кошти та боргова складова – 64 млн. дол. США. Станом на 31 березня 2023 року кумулятивний обсяг прямих інвестицій в Україну сягнув 53 млрд. дол. США, як повідомило агентство «Ukraine Invest» [25; 33, с. 196; 34].

Незважаючи на війну, уряд України розпочав кампанію із залучення іноземних інвестицій на суму до 400 млрд. дол. США в різні сектори, включаючи технології, агропромисловість, екологічно чисту енергетику, оборону, металургію та природні ресурси. Крім того, очікується, що зусилля з відновлення України залучать інвестиції на сотні мільярдів доларів від урядів, міжнародних фінансових інституцій та приватного сектору. Проте, на додаток до політичної нестабільності, інвестори ще до війни вказували на те, що неефективність і корупція в системі правосуддя є одними з головних перешкод для інвестицій. Іншими серйозними перешкодами є складність законів і нормативних актів, низький рівень дотримання контрактів і погане управління. Однак Україна має великий внутрішній ринок, потужний сільськогосподарський потенціал, енергетичні та мінеральні ресурси, а також стратегічно важливе географічне розташування, що робить її транзитним вузлом і воротами до Європи та Євразії. До війни було досягнуто прогресу в отриманні дозволів на будівництво, підключення до електроенергії, захист міноритарних інвесторів та транскордонну торгівлю. Україна також спростила і здешевила процедуру реєстрації представництв іноземних суб'єктів господарювання. Проте такі виклики, як навмисне руйнування Росією української

цивільної інфраструктури, окупація значної частини території, втрата робочої сили внаслідок вторгнення, високий рівень замінування українських земель, та безліч екологічних катастроф, що стали наслідками війни заважають як потенційним, так й існуючим інвесторам. Варто зазначити, що, незважаючи на ці проблеми, більшість регіонів України не знаходяться безпосередньо на лінії фронту. Україна посідає 55 місце серед 132 економік у Global Innovation Index 2023 року і не увійшла до Індексу економічної свободи 2023 року через триваюче російське вторгнення [35, с. 1; 36].

2.2. Оборонна стратегія ЄС та інтеграція України в оборонні програми Європейського Союзу

Як уже зазначалося у підрозділі 1.3 даної дипломної роботи, інтеграція та підтримка української оборонної промисловості стала однією з цілей Європейської оборонно-промислової стратегії (European Defence Industrial Strategy, тобто EDIS), яку було презентовано в Брюсселі 5 березня 2024 року. Одним із стимулів створення EDIS стала безпрецедентна збройна агресія РФ проти України, а сам документ було розроблено з урахуванням бачення українських органів оборони до захисту країни від військових дій Росії, а також з погляду на прогрес оборонно-промислових комплексів України та Європи.

ЄС та його держави-члени продемонстрували свою здатність швидко мобілізувати підтримку Збройним силам України, в тому числі з боку оборонно-технологічної та промислової бази ЄС (the EU's Defence Technological and Industrial Base – EDTIB). Станом на кінець січня 2024 року ЄС та його держави-члени спільно поставили Україні військового обладнання на суму понад 28 мільярдів євро.

Ще однією з реакцій на загострення військових протиріч на європейському континенті стала Європейська стратегія щодо безпілотників 2.0 прийнята 29 листопада 2022 року ЄК. На додачу до фінансування відповідних досліджень і

розробок в рамках програми «Горизонт Європа» (2021-2027) і Європейського оборонного фонду (the European Defence Fund – EDF), були ініційовані й інші заходи: по-перше, скоординовані конкурси, що поєднують фінансування з інструментів ЄС і кредитів Європейського інвестиційного банку (ЄІБ) для підтримки нового флагманського проекту з «безпілотних технологій»; по-друге, розробка Стратегічної дорожньої карти з безпілотних технологій для визначення пріоритетних сфер для стимулювання досліджень та інновацій, зменшення існуючих стратегічних залежностей і уникнення появи нових, а також створення мережі центрів випробувань безпілотників цивільної оборони в рамках ЄС з метою сприяння обміну між цивільним і оборонним секторами. Свідчення збільшення оперативності заходів ЄС щодо безпілотних технологій відображається у досягненні Україною виробничих обсягів бойових дронів на фоні безперервних спроб використати їх стратегічний потенціал. Безпілотники стали незамінними в бойових операціях в повітрі, на морі та суходолі в Україні, їх активно застосовують для здійснення розвідки, вогневої підтримки, а також як засоби ураження противника. Відповідно до даних документу EDIS, на фронті кожен місяць використовується приблизно 10 000 дронів, тоді як виробництво нових апаратів складає 40 000 одиниць щомісяця і може бути збільшене за рахунок поглибленої кооперації України та ЄС в рамках EDIS [37, с. 17-18].

Європейський фонд миру, або ж European Peace Facility (EPF), який було засновано 22 березня 2021 року, став одним з основоположних інструментів для поглиблення оборонної співпраці між ЄС та Україною. EPF не лише сприяє підтримці стабільності і безпеки в Європі, але й відіграє важливу роль у становленні України як надійного партнера у сфері оборони. Важливо відзначити, що інтеграція України в оборонні програми ЄС вимагає комплексного підходу, що включає в себе не тільки політичний діалог та координацію військових зусиль, але й обмін технологіями, розвиток військово-технічного співробітництва та спільні навчальні програми. Співпраця у рамках EPF обіцяє значні переваги обох сторонам: ЄС зміцнює свій східний фланг, а Україна отримує підтримку в побудові

ефективної та сучасної оборонної системи, здатної протистояти існуючим загрозам.

ERPF є фондом з сумою в понад 17 млрд. євро, що фінансується поза бюджетом ЄС протягом семи років (2021-2027), з єдиним механізмом фінансування всіх заходів у рамках Спільної зовнішньої і безпекової політики, Common Foreign and Security Policy (CFSP) у військовій та оборонній сферах. Внески країн-членів до ERPF визначаються на основі розподілу валового національного доходу. На момент створення в березні 2021 року початковий фінансовий капітал ERPF становив 5,69 млрд. євро в поточних цінах. Згодом, в березні 2023 Європейська Рада збільшила фінансову граничну межу на 2,29 млрд. євро, потім знову в червні 2023 року на 4,06 млрд. євро і в березні 2024 року на 5 млрд. євро., як відображено на рис. 2.7. Поповнення у березні 2024 року було вмотивоване створенням спеціального Фонду допомоги Україні в рамках Європейського фонду миру.

Рисунок 2.7 – Європейський фонд миру: збільшення фінансової граничної межі

Джерело: складено автором на основі [38].

Разом з військовою підтримкою, яку надають держави-члени ЄС, загальна підтримка української армії з боку ЄС була оцінена в 33 млрд. євро станом на 18 березня 2024 року. У період з 2022 по 2024 рік Європейський Союз виділив 11,1 млрд. євро в рамках Європейського фонду миру на підтримку ЗСУ, що містили в

собі: Фонд допомоги Україні на суму 5 млрд. євро, сім пакетів заходів допомоги на суму близько 500 млн. євро кожен та два заходи допомоги на суму 1 млрд. євро кожний, що були спрямовані безпосередньо на постачання і спільну закупівлю боєприпасів і ракетних комплексів. Інші ж 22 млрд. євро були залучені за допомогою двосторонніх внесків країн-членів ЄС. Таким чином, рис. 2.8 демонструє розподіл фінансової підтримки ЗСУ з боку ЄС.

Рисунок 2.8 – Фінансова підтримка ЗСУ з боку Європейського Союзу, станом на 18 березня 2024 року

Джерело: складено автором на основі [39].

15 листопада 2022 року розпочала свою роботу Місія ЄС з військової допомоги Україні, European Union Military Assistance Mission Ukraine (EUMAM) терміном на два роки. EUMAM в Україні проводить навчання особового складу ЗСУ на базовому, просунутому та спеціалізованому рівнях з медичної допомоги, з захисту від хімічних, біологічних, радіологічних та ядерних загроз, з розмінування, логістики та зв'язку, з обслуговування та ремонту військового обладнання. EUMAM в Україні тісно співпрацює з усіма міжнародними партнерами, в тому числі й країнами, що не є членами ЄС. Усі заходи в рамках Місії відбуваються в багатонаціональному Командуванні загальновійськової підготовки, Combined Arms Training Command (CAT-C), створеному в Польщі, багатонаціональному Командуванні спеціальної підготовки, Special Training Command (STC), відповідальному за тренувальні заходи в Німеччині, а також в інших численних

локаціях по всьому Європейському Союзу. До цього часу 24 держави-члени ЄС, а також Норвегія, що активно підтримує ЄС у всіх заходах спрямованих на допомогу Україні, запропонували різноманітні навчальні модулі, які забезпечуються за рахунок надання усього необхідного обладнання державами-членами та фінансуються за рахунок ERF. Як повідомляється, до літа 2024 року 60 000 особового складу ЗСУ пройдуть навчання в рамках EUMAM, а 47 000 вже його успішно пройшли. Наразі загальна фінансова підтримка EUMAM в Україні від Європейського фонду миру становить 362 млн. євро. Це включає базову суму в 107 млн. євро на загальні витрати місії та два заходи допомоги з надання летального та нелетального тренувального обладнання на суму 255 млн. євро. До речі, варто відмітити, що EUMAM є не першою місією ЄС в Україні, першою ж була Консультативна місія Європейського Союзу з реформування сектору цивільної безпеки України, the European Union Advisory Mission for Civilian Security Sector Reform Ukraine (EUAM) у 2014 році, що була спрямована на відновлення довіри населення до українського уряду та правоохоронних структур після Революції Гідності 2013-2014 років, шляхом надання стратегічних консультацій та підтримки у впровадженні стійких реформ, заснованих на стандартах ЄС та міжнародних принципах прав людини та належного врядування.

Для України, активне залучення до ініціатив військово-промислового комплексу Європейського Союзу є надзвичайно важливим не тільки для забезпечення національної безпеки, але й для інтеграції у європейські технологічні та виробничі мережі. Особливої уваги, на мою думку, потребує розгляд та аналіз залучення України до діяльності провідних компаній Європейського Союзу у сфері ВПК та ОПК. Занурення в процеси, що відбуваються в європейських оборонних компаніях, дозволить Україні запозичувати цінний досвід, освоювати інноваційні технології та ефективні методики управління та виробництва, які можуть бути адаптовані та використані для розширення вітчизняного ВПК. Це забезпечить не тільки технічне оновлення та розширення виробничих можливостей, але й посилить інтеграцію України в європейські оборонні мережі, відкриваючи нові

перспективи для міжнародної співпраці та комерційної вигоди. Для Європейського Союзу, залучення України відкриває нові ринки для продукції, зміцнює безпеку на східних кордонах ЄС, та сприяє спільним інноваційним розробкам, що дозволяє диверсифікувати постачання та зміцнювати загальноєвропейську безпекову політику. Для аналізу кооперації України з європейськими компаніями, що задіяні у сфері ВПК, відображені у табл. 2.2, було обрано наступні країни та такі їхні провідні компанії: Німеччина (Rheinmetall AG та Flensburger Fahrzeugbau Gesellschaft mbH), Франція (Thales SA та Turgis & Gaillard), Швеція (BAE Systems Hägglunds), Італія (Leonardo S.p.A., Fincantieri S.p.A., Elettronica S.p.A., Iveco Defense Vehicles та FAE Group S.p.A.), Чехія (Aero Vodochody та Česká zbrojovka).

Таблиця 2.2 – Міжнародна оборонна співпраця України: ключові партнери та проекти

Країна	Компанія	Співпраця з Україною
Німеччина	Rheinmetall AG – машинобудівний та збробудівний концерн, утворений у 1889 році; один з найбільших виробників військової техніки і зброї в Німеччині та Європі. Наразі, Rheinmetall AG є одним найбільших партнерів України в ОПК. Так, у 2022 році концерн отримав замовлення на суму близько 900 млн. євро, а в 2023 обсяг замовлення підвищився орієнтовно до 2,5 млрд. євро.	18 жовтня 2023 АТ «Українська оборонна промисловість» спільно з Rheinmetall зареєстрували спільне підприємство ТОВ «Рейнметал – Українська оборонна промисловість». Діяльність даного підприємства є спрямованою на ремонт та обслуговування техніки, яку Україна отримує від закордонних партнерів. Окрім того дане підприємство також буде відповідальним за локалізацію виробництва провідних зразків техніки Rheinmetall AG. Ще однією визначною подією у співпраці України з німецьким оборонним концерном стала заява генерального директора, Арміна Паппергера, у якій він зазначив, що Rheinmetall AG має на порядку денному почати виробництво колісних бронетранспортерів Fuchs влітку 2024 року і гусеничних бойових машин піхоти Lynx влітку 2025 року.
	Flensburger Fahrzeugbau Gesellschaft mbH (FFG) – машинобудівна компанія, що спеціалізується на виробництві наземної військової техніки.	FFG розпочала будівництво сервісного центру бронетехніки в західній частині України. FFG стане другим німецьким оборонним підприємством, після Rheinmetall, яке запустить виробничі потужності в Україні.

Франція	Thales SA – компанія, діяльність якої зосереджена на обороні, авіації, безпеці наземного транспорту та цифровій ідентифікації; завод Thales SA в Лімурі визнано найбільшим в Європі центром експертизи в галузі протиповітряної оборони.	1 лютого 2023 року між Міністерством оборони України та Thales SA було підписано контракт щодо поставок комплексної системи протиповітряної оборони малої дальності, включаючи радар Ground Master 200, командно-контрольний центр, системи радіозв'язку та цілевказівники повітряних цілей.
	Turgis & Gaillard – компанія, що спеціалізується на розробці військових дронів та інших оборонних систем.	Особливо важливим є партнерство між Turgis & Gaillard і українським ДП «Антонов», згідно з яким сторони домовились про спільне виробництво трохи меншого та дешевшого варіанту дрону Aarok MALE в Україні.
Швеція	BAE Systems Hägglunds – дочірня компанія BAE Systems, що спеціалізується на виробництві та модернізації броньованих транспортних засобів, артилерійських систем та бронетехніки.	У 2023 BAE Systems Hägglunds передала Україні 50 бойових машин CV90, які вже використовуються українськими збройними силами для посилення оборонних операцій на фронті. Окрім того, наразі Україна активно співпрацює з BAE Systems Hägglunds задля спільного виготовлення БТР CV90, які вже, як повідомляється, почали виробляти на території нашої держави.
Італія	Leonardo S.p.A. – один з найбільших машинобудівних холдингів в Італії.	16 листопада 2023 року п'ять зазначених італійських компаній приєдналися до Альянсу оборонних індустрій, виявивши інтерес до співпраці в авіаційній галузі, розмінуванні України, виробництві бронеавтомобілів, захисті повітряного простору та обміні технологічними інноваціями.
	Fincantieri S.p.A. – компанія з досвідом будівництва військових кораблів і є ексклюзивним постачальником для Італійського військово-морського флоту.	
	Elettronica S.p.A. – провідний італійський виробник обладнання для кібервійни, що спеціалізується на розробці та виробництві систем для радіоелектронної боротьби.	
	Iveco Defense Vehicles – компанія, орієнтована на виробництво спеціалізованих транспортних засобів для оборони та цивільного захисту.	

	FAE Group S.p.A. – компанія, технології і обладнання якої можуть бути використані в демінуванні територій.	
Чехія	Aero Vodochody – компанія, відома своєю роботою у сфері авіаційної промисловості, зокрема завдяки виробництву легких бойових та тренувальних літаків. Ця компанія стала важливим учасником міжнародного оборонного ринку з моменту свого створення у 1919 році.	У 2023 році Aero Vodochody посилила співпрацю з Україною у сфері ВПК. Одним із напрямків такої співпраці стало спільне виробництво новітнього тренувально-бойового літака F/A-259, також відомого як L-259. Цей проект включає передачу технологій та виробничих потужностей до України, а також локалізацію виробництва, що дозволяє Україні покращити свої оборонні можливості та підготувати пілотів до управління сучасними літаками НАТО, такими як F-16 і F/A-18.
	Česká zbrojovka (CZ) , що також відома як CZ Group – один з провідних світових виробників зброї, а саме пістолетів, гвинтівок, кулеметів, дробовиків та боеприпасів.	22 лютого 2024 року, CZ Group передала ліцензію АТ «Українська оборонна промисловість» на виробництво сучасного стрілецького озброєння, а саме штурмової гвинтівки CZ BREN 2.

Джерело: складено автором на основі [40-49].

На основі вищенаведеної таблиці можна пересвідчитися у тому, що Україна активно і систематично розвиває співпрацю з провідними європейськими компаніями в оборонній сфері. Співробітництво з такими гігантами військово-промислового комплексу як Rheinmetall AG, Thales SA, BAE Systems, Aero Vodochody та багато інших не тільки забезпечує Україну сучасним озброєнням і технологіями, але й сприяє інтеграції української оборонної промисловості в європейський та світовий ринки. Переваги цієї співпраці можна оцінити через кілька аспектів:

1) Технологічний трансфер – співпраця з європейськими компаніями дозволяє Україні отримати доступ до передових технологій, що включає передачу технологій та локалізацію виробництва на території України, як показано у випадках з Rheinmetall AG та Aero Vodochody. Так, створення внутрішніх ремонтних потужностей істотно збільшує ефективність обслуговування техніки та

скорочує час її відновлення, адже потреба у складних та дорогих транспортних операціях за кордон поступово зменшується.

2) Підвищення обороноздатності – отримання сучасного озброєння, такого як бойові машини CV90 від BAE Systems Hägglunds та системи протиповітряної оборони від Thales SA, значно підвищують оборонні можливості України.

3) Економічний вплив – створення спільних підприємств і виробництв, наприклад, спільне підприємство ТОВ «Рейнметал – Українська оборонна промисловість», стимулює вітчизняну економіку, створює робочі місця і розвиває індустріальні компетенції.

4) Стратегічна інтеграція – співробітництво з великими Європейськими гравцями допомагає Україні інтегруватися в європейські та «Натівські» оборонні структури, зміцнюючи стратегічні зв'язки та покращуючи рівень довіри міжнародних партнерів, що в майбутньому сприятиме збільшенню інвестиційної привабливості України та зміцненню геополітичних партнерств.

Отже, інтеграція України в оборонні програми Європейського Союзу забезпечує значний вклад у зміцнення регіональної безпеки, сприяє розвитку українського ОПК та його технологічній модернізації. Спільні ініціативи та програми, які включають закупівлі обладнання, навчання особового складу ЗСУ, розробку оборонних стандартів та співпрацю в наукових дослідженнях, відіграють ключову роль у посиленні оборонної сумісності між Україною та європейськими країнами. У свою чергу, це прямо впливає не тільки на безпосередній захист територій нашої держави, але й відкриває шлях для глибшої інтеграції України в європейські оборонні та безпекові структури, що є важливим для відновлення довгострокової стабільності та співпраці на континенті. Так, 6 травня 2024 року у Брюсселі відбувся Форум оборонних індустрій Україна-ЄС, в ході якого чинний Міністр закордонних справ, Дмитро Кулеба наголосив: «Якщо ми хочемо зберегти мир в Європі, ми повинні перейти до європейської економіки та промисловості воєнного часу. Лише так ми можемо стримати агресію Росії, продемонструвавши,

що Європа має засоби для самозахисту. Спільний оборонно-промисловий простір допоможе подолати існуючі проблеми. Жодна країна не може допомогти Україні та захистити Європу самотужки. Ми можемо цього досягти лише колективними зусиллями» [50].

2.3. Перспективи євроінтеграції України в умовах сучасних геополітичних реалій та напрямки вдосконалення євроінтеграційних процесів в Україні

У контексті сучасних глобальних геополітичних змін та появи великої кількості ризик-факторів, що загрожують стабільному функціонуванню усіх ланок економічної, соціальної, безпекової, екологічної та інших політик України внаслідок агресивного вторгнення РФ, наша держава опинилася на перехресті як значних викликів за всю історію її незалежності, так і нових можливостей, особливо в рамках процесів європейської інтеграції. Європейський Союз, зі свого боку, активно реагує на усі існуючі виклики, відновлюючи та модернізуючи свої оборонні та енергетичні політики, а також суттєво переосмислюючи важливість міжнародних відносин з Україною. Цей підрозділ має на меті проаналізувати, як сучасні геополітичні реалії впливають на шлях України до ЄС та ідентифікувати стратегічні напрямки для вдосконалення процесів євроінтеграції.

Спектр заходів, що були запроваджені у відповідь на агресію, зокрема санкції проти Росії, її юридичних та фізичних осіб, створення зелених коридорів для української сільськогосподарської продукції, а також чорної та кольорової металургії, і заходи щодо зменшення екологічних загроз та енергетичної кризи, що виникли внаслідок війни, підкреслюють вагомість і складність взаємодії України з ЄС. Розуміння цих аспектів є ключовим для створення довгострокових стратегічних планів, що забезпечать не лише політичну та економічну інтеграцію України в європейське співтовариство, але й її стійкий розвиток у майбутньому.

Такий підхід вимагає комплексного аналізу та адаптації до швидко змінних умов сучасної геополітичної арени, де кожен крок на шляху до євроінтеграції відкриває нові виклики та можливості для України.

З початком повномасштабного вторгнення на територію України, Європейський Союз вперше за історію свого існування зіткнувся з нагальною необхідністю прийняти рішення про повну ізоляцію окремої держави на міжнародному рівні. Так, у відповідь на агресію Росії, що розпочалася ще у 2014 році, ЄС імплементував 13 пакетів санкцій (станом на 5 травня 2024 року), спрямованих на економічну, фінансову та політичну ізоляцію РФ та позбавлення її критично важливих ринків та технологій. Перед Європейським Союзом постало завдання узгодити комплекс заходів, які не тільки ізолюватимуть Росію від міжнародної спільноти, але й впливатимуть на її внутрішнє послаблення. Перед ЄС стоїть доволі важка, проте надзвичайно важлива задача – регулярно переглядати та оновлювати план дій, який буде послаблювати міжнародне становище Росії та підкреслювати роль Європейського Союзу як значущого актора на світовій арені. У табл. 2.3 відображено стислий огляд пакетів санкцій ЄС проти Росії.

Таблиця 2.3 – Хронологія санкційних пакетів ЄС проти Росії з 2022 по 2024 роки

	Дата	Характер спрямування
Перший пакет санкцій	23 лютого 2022	Санкції ЄС значно обмежили доступ Росії та її уряду до капітальних і фінансових ринків Європи, а також припинили всі економічні зв'язки між ЄС та непідконтрольними Україні територіями Луганської та Донецької областей. У рамках цих заходів, до санкційного списку було включено 555 осіб та 52 організації, які здійснювали дії, що підривають або загрожують територіальній цілісності України.
Другий пакет санкцій	25 лютого 2022	Санкції ЄС суттєво обмежили доступ Росії до ключових ринків капіталу, вражаючи 70% її банківського сектору. Також були введені заборони на продаж, поставку та експорт до РФ нафтопереробного обладнання та авіаційної техніки.

Третій пакет санкцій	28 лютого та 2 березня 2022	ЄС виключив ключові російські банки з системи SWIFT та запровадив заборони на інвестування в проекти Російського фонду прямих інвестицій, надання євро-валюти російським банкам, а також мовлення державних медіа Russia Today та Sputnik в ЄС.
Четвертий пакет санкцій	15 березня 2022	ЄС запровадив повну заборону на транзакції з окремими державними підприємствами Росії, крім ключових секторів, заборонив європейським агентствам рейтингувати російські компанії, та ввів заборони на імпорт заліза та сталі, нові інвестиції в енергетику та експорт предметів розкоші.
П'ятий пакет санкцій	8 квітня 2022	ЄС ввів заборони на імпорт усіх видів російського вугілля, діяльність російських та білоруських вантажних автоперевізників у ЄС, а також на участь російських громадян та організацій у закупівельних контрактах у ЄС.
Шостий пакет санкцій	3 червня 2022	ЄС запровадив значні обмеження на імпорт російської нафти, заборонив страхування та фінансування її транспортування. Додатково розширено санкції на експорт високотехнологічних товарів та хімікатів, які можуть бути використані у виробництві хімічної зброї, та значно посилено обмеження щодо Білорусі, що стосуються військових та технологічних товарів.
Пакет технічного обслуговування та налагодження	21 липня 2022	ЄС заборонив імпорт усього золота з Росії, посилив вимоги до звітності підсанкційних осіб для полегшення заморожування їх активів у ЄС. Також введено заборону на доступ російських суден до шлюзів для запобігання обходу санкцій.
Восьмий пакет санкцій	5 жовтня 2022	Було погоджено додаткові імпорتنі обмеження на суму майже 7 мдрд. євро. Існуючі обмеження на криптоактиви були посилені шляхом заборони всіх гаманців, рахунків або послуг зберігання криптоактивів, незалежно від суми гаманця (раніше було дозволено до 10000 євро). Також запроваджено ціновий ліміт на російську нафту в рамках угоди G7.
Дев'ятий пакет санкцій	16 грудня 2022	ЄС значно розширив свій санкційний список, додавши майже 200 осіб та організацій, включаючи представників окупаційної влади на захоплених територіях України (на той час додалися також Запорізька та Херсонська області). Також було введено нові заборони на експорт двигунів для дронів, камуфляжного спорядження, хімічного та біологічного обладнання.
Десятий пакет санкцій	25 лютого 2023	Нові заборони та обмеження охопили експорт ЄС на суму 11,4 млрд. євро, додатково до 32,5 млрд. євро, які вже були санкціоновані в рамках попередніх пакетів. Загалом, останніми заходами ЄС було санкціоновано майже половину (49%) свого експорту до Росії у 2021 році.
Одинадцятий пакет санкцій	23 червня 2023	На додаток до вже внесених до санкційного списку російських та іранських компаній, до нього також увійшли компанії, зареєстровані в Китаї, Узбекистані, Об'єднаних Арабських Еміратах, Сирії та Вірменії.

Дванадцятий пакет санкцій	18 грудня 2023	Обмеження на імпорт непромислових алмазів. Запропоновані санкції є частиною міжнародно скоординованої заборони G7 на експорт алмазів, спрямованої на те, щоб позбавити Росію цього важливого потоку доходів, який оцінюється в 4 млрд. євро на рік.
Тринадцятий пакет санкцій	23 лютого 2024	Крайній пакет санкцій став дійсно безпрецедентним, оскільки загалом було додано 194 нові підсанкційні особи, серед яких 106 фізичних та 88 юридичних осіб. Таким чином, список санкційних осіб ЄС перевищив поріг у 2000 позицій.

Джерело: складено автором на основі [51].

Європейські санкції проти Росії значно вплинули на геополітичну динаміку в Європі, створюючи нові можливості для України у її прагненні до євроінтеграції. Зокрема, обмеження доступу Росії до капітальних ринків ЄС і запровадження заборон на імпорт/експорт високотехнологічних товарів та рідкісних матеріалів критично уповільнили російську економіку, дещо знижуючи її здатність фінансувати військові дії проти України. Це, в свою чергу, допомогло зміцнити міжнародну підтримку України, спонукаючи ЄС до більш активної підтримки у сферах безпеки та реформ. Виведення ключових російських банків з системи SWIFT та заборона на страхування та фінансування російських енергетичних поставок сприяли значному фінансовому тиску на Росію. Це дало Європі більше важелів впливу, підтримуючи санкції з боку України та її західних партнерів. Крім того, розширення обмежень на російські державні медіа в ЄС підірвало спроби Росії вести інформаційну війну, зміцнивши інформаційний суверенітет України. Це також важливо для захисту демократичних цінностей та інформаційної безпеки, які є ключовими елементами процесу євроінтеграції. Отже, комплексний підхід ЄС до санкцій сприяє не лише ізоляції Росії, але й зміцненню України, відкриваючи перед нею перспективи для подальшої інтеграції в європейські структури, в тому числі через підтримку у відновленні та реформуванні країни.

Як зазначив чинний президент України, Володимир Зеленський: «Санкції – це потужна зброя, зброя без крові, це людяна, економічна та сучасна зброя» [52]. Саме тому, задля посилення санкційного тиску проти Росії Україні необхідно

провадити інтенсивнішу дипломатичну роботу з країнами ЄС і партнерами з інших регіонів для інформування про ситуацію в нашій державі та вплив російської агресії на міжнародну безпеку. Також необхідно на регулярній основі збирати та поширювати докази російських злочинів проти людяності і порушень міжнародного права проти української держави та її народу. Наразі, це завдання активно реалізовується Офісом Генерального прокурора разом з українськими та міжнародними партнерами за рахунок існування warcrimes.gov.ua – головної платформи збору доказів злочинів РФ, що слугує своєрідним хабом, з яким працюють всі правоохоронні і державні органи. Так, усі зібрані та правильно задокументовані докази будуть представлені Офісом Генпрокурора у Міжнародному кримінальному суді в Гаазі, Міністерством Юстиції у Європейському суді з прав людини та Міністерством закордонних справ у Міжнародному суді ООН. Окрім того, 2 квітня 2024 року запрацював Міжнародний Реєстр збитків від російської агресії, проте поки що в одній категорії – пошкодження або знищення житлової нерухомості. Загалом, Реєстр налічуватиме 40 категорій і він стане першою складовою Глобального Компенсаційного механізму, який також ще буде містити в собі Компенсаційну комісію та Фонд. Очікується, що наповнення Компенсаційного фонду буде відбуватись за рахунок заарештованих російських активів. Варто відмітити, що початок роботи Реєстру став реальним завдяки Резолюції Генеральної Асамблеї ООН та активному залученню країн ЄС, а також Великої сімки [53-55]. Активізувавши дипломатичні відносини з ЄС та збільшивши зусилля щодо документування злочинів Росії, Україна ефективно зміцнює міжнародну підтримку та власні євроінтеграційні амбіції. Усі виконані заходи, а також велика кількість подальшої роботи у сфері розробки компенсаційних механізмів будуть сприяти утвердженню правової дієвості України на міжнародній арені та покращувати її перспективи в рамках європейських інтеграційних процесів. Проте, процеси здійснення санкційного тиску на дипломатичному фронті є дійсно важкими в реалізації та доволі часто стикаються з низкою обмежень. Прикладом цього може слугувати нещодавня проблематика веб-сторінки Національного агентства з питань запобігання корупції

«Міжнародні спонсори війни», що викликала занепокоєння через відсутність законодавчої бази для її існування та потенційно негативний вплив на міжнародну підтримку. Під час розширеного засідання Кабінету Міністрів України, включно з Секретарем РНБО, Головою СБУ, Генпрокурором, а також міжнародними дипломатами і представниками Євросоюзу, було вирішено переадресувати користувачів на офіційний ресурс РНБО – «Державний реєстр санкцій» з метою забезпечення точного інформування громадськості і підвищення ефективності санкційної політики України. Як зазначалося, ведення списку «Міжнародні спонсори війни» призводило до певного напруження у міжнародних відносинах. Австрія, наприклад, відмовилась підтримати нові санкції ЄС проти Росії, вимагаючи вилучити Raiffeisen Bank зі списку спонсорів війни. Угорщина ж заблокувала допомогу ЄС для України через включення OTP Bank до цього списку, хоча пізніше НАЗК призупинило статус міжнародного спонсора війни для цього банку. Проте, на мою думку, припинення ведення даного списку все ж має декілька негативних наслідків для України та її трансформації щодо набуття членства в ЄС. Таке закриття, хоча й спричинене зовнішнім тиском, може підірвати зусилля України демонструвати свою прозорість та рішучість у боротьбі з міжнародними порушниками. Втім, для забезпечення продовження євроінтеграції, Україні потрібно адаптувати свою стратегію таким чином, щоб вона відповідала міжнародним очікуванням, зберігаючи при цьому національні інтереси та активно співпрацюючи з партнерами для вирішення спірних питань.

Окрім розгляду євроінтеграційних процесів в Україні в рамках роботи та узгодження санкційних політик України та ЄС, особливої уваги задля глибокого розуміння прогресу та викликів євроінтеграції України також заслуговує порівняльний аналіз України з іншою країною, яка перебуває у схожому геополітичному контексті та на аналогічному етапі розвитку рівня інтеграції до ЄС. Як вже зазначалося в підрозділі 1.1 даної роботи, наявність декількох претендентів на членство в ЄС позитивно впливає на темпи реформування в країнах-кандидатах, оскільки вони прагнуть ефективніше просуватися євроінтеграційним шляхом.

Республіка Молдова так само як і Україна відкрила переговорний процес з ЄС 14 грудня 2023 року, саме тому порівняння України з нею буде найбільш доцільним. Для порівняльного аналізу країн були обрані наступні показники, за 2023 рік: Глобальний інноваційний індекс (Global Innovation Index, GII), див. табл. 2.4, Індекс соціального прогресу (Social Progress Index, SPI), див. табл. 2.5, Глобальний індекс корупції (Global Corruption Index, GCI), див. табл. 2.6, Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів (The Global Talent Competitiveness Index, GTCI), див. табл. 2.7, та за 2022 рік – Індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom), див. табл. 2.8.

Таблиця 2.4 – Глобальний інноваційний індекс, рейтинг України та Молдови у 2023 році

Глобальний інноваційний індекс	Місце України	Місце Молдови
Загальне місце	55	60
Окремі категорії		
Творчі результати	37	42
Знання та технологічні результати	45	60
Людський капітал та дослідження	47	67
Витонченість бізнесу	48	101
Інфраструктура	77	75
Інституції	100	96
Витонченість ринку (кредити, інвестиції, диверсифікація вітчизняної промисловості, конкуренція)	104	76

Джерело: складено автором на основі [35, с.1; 56, с.1].

За даними таблиці 2.4, Україна перевершує Молдову за загальним показником GII, займаючи 55-те місце проти 60-го зі 132 країн. Особливо виразна різниця між інноваційним розвитком країн є вираженою в категорії «Витонченість бізнесу», 48 місце України проти 101 у Молдови, що характеризує нашу державу як країну, яка має доволі сприятливі умови праці, кращі можливості працевлаштування для національних меншин та жінок, а також більш розвинену регуляторну систему інтелектуальної власності. Переваги України над Молдовою можна виокремити й у категорії «Творчі результати», 37 місце проти 42, що свідчить про більшу відстокову частку експорту креативних товарів/послуг та

глобальну цінність українських брендів. Перевага українського людського капіталу над молдавським може бути пояснена за рахунок вищого рівня доступу до освіти громадян України, а також до академічних та дослідницьких ресурсів. Проте Молдова має значну перевагу над Україною у категорії «Витонченість ринку» (76 місце проти 104), що підштовхує Україну приділяти більше уваги поліпшенню умов кредитування, особливо для малого бізнесу та стартапів; працювати над вдосконаленням системи податкових пільг для іноземних інвесторів; залучати більше регуляторних інструментів до забезпечення чесної конкуренції на українському ринку.

Таблиця 2.5 – Індекс соціального прогресу, рейтинг України, Молдови та ЄС у 2023 році

Індекс соціального прогресу	Місце України	Місце Молдови	Місце ЄС (27 країн)
Загальне місце	59	49	24
Окремі категорії			
Базові потреби	82	71	21
Основи добробуту	61	48	24
Можливості	58	52	19

Джерело: складено автором на основі [57].

Згідно з даними вищенаведеної таблиці, Україна займає 59 місце зі 170 країн (70,47 балів), у той час як Молдова перебуває на 49 місці (73,24 бали). Показники обох країн є значно нижчими від середнього показника країн ЄС (83,99 балів зі 100 можливих) й відповідного 24 місця Союзу. У категорії «Базові потреби», яка включає доступ до води, житла та медичного забезпечення, Україна має 82 бали проти 84,3 у Молдови та 90,03 в ЄС. В «Основах добробуту», що враховує освіту та екологічну стійкість, Україна також відстає (69,81 балів) порівняно з Молдовою (73,18 балів) і ЄС (82,35 балів). У категорії «Можливості», що оцінює доступ до передових технологій та вищої освіти, Україна знаходиться на 58 місці з оцінкою в 59,61 балів, тоді як Молдова – на 52 з 62,51 балами, і ЄС – на 19 з 79,57 балами. Ці дані свідчать про доволі значний дисбаланс між рівнями соціального розвитку країн ЄС та Молдови з Україною, з помітним відставанням нашої держави, що

знову ж таки підкреслює необхідність стимулювання інновацій та збільшення припливу іноземного капіталу [57].

Таблиця 2.6 – Глобальний індекс корупції, рейтинг України та Молдови у 2023 році

Глобальний індекс корупції	Україна	Молдова
Місце	126	104
Значення показника	51,67	47,98

Джерело: складено автором на основі [58].

Відповідно до вищезазначених показників, обидві країни мають серйозні проблеми з проникненням корупції у державні та бізнес-структури та відносяться до групи країн з середнім рівнем ризику корупції. Проте Україна, на жаль, має дещо гірший показник, що прямо вказує на неефективність наявного законодавства у сфері протидії корупційним схемам та відсутність необхідних заходів антикорупційних органів влади щодо забезпечення інституційної прозорості. Якщо порівняти показники України з деякими країнами-членами ЄС, то різниця є суттєвою: Німеччина – 12 місце (16,27 балів); Франція – 27 місце (17,74 балів); Польща – 34 місце (28,15 балів); Румунія – 63 місце (38,81 балів) [58].

Таблиця 2.7 – Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів, рейтинг України та Молдови у 2023 році

Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів	Україна	Молдова
Місце	64	65
Значення показника	44,8	44,22

Джерело: складено автором на основі [59, с. 17].

Відповідно до даних таблиці 2.7 Україна та Молдова мають дуже схожі показники, займаючи 64-те та 65-те місця відповідно, із незначною перевагою України на 0,58 балів. Однак, варто відмітити, що загальний прогрес України за оцінкою GTCI є набагато помітнішим. Так, впродовж 2013-2018 усереднена рейтингова позиція України трималася на рівні 73 місця, а впродовж 2019-2023 на рівні 62 місця, у той час як Молдова навпаки мала регрес з усередненого 73 місця

впродовж 2013-2018 до 77 в межах 2019-2023. Це свідчить про значне поліпшення в умовах конкурентоспроможності талантів в Україні в порівнянні з Молдовою, що може вказувати на успішність реформ та ініціатив в освіті та інноваційних практиках, які впроваджувались в Україні за останні роки [59, с. 21].

Останній індекс, який буде розглянуто в межах даного порівняльного аналізу є Індекс економічної свободи за 2022 рік (оскільки в 2023 Україну не оцінювали через активні бойові дії на її території).

Таблиця 2.8 – Індекс економічної свободи, рейтинг України та Молдови у 2022 році

Індекс соціального прогресу	Показник України	Показник Молдови
Загальний показник	54,1	61,3
Окремі категорії		
Права власності	39,7	55,9
Доброчесність органів влади	33,8	34,7
Ефективність судової системи	31,4	30,7
Податкове навантаження	89,1	94,1
Державні видатки	44,5	68,1

Джерело: складено автором на основі [60].

На основі табл. 2.8 можна побачити, що Молдова має значну перевагу над Україною як за загальним показником (різниця між країнами сягає 7,2 балів), так і за окремими категоріями. Проте обидві країни-кандидатки на членство в ЄС мають подібні та низькі показники, що стосуються сфер доброчесності влади та ефективності судової системи, що свідчить про високий рівень корупції у владних структурах та низьку ефективність реформування судових систем. У розрізі окремих категорій найбільша різниця між показниками (на 23,6 балів) виникла у секторі державних видатків, з чітко вираженою перевагою Молдови. Це може бути пояснено тим, що у 2022 році державний борг Молдови становив 34,5% від її ВВП, у той час як в Україні він був значно вищим, а саме на рівні 78,4% від її ВВП [61; 62]. Дана різниця підкреслює доволі різний фінансовий стан у двох державах, причому Молдова має нижчий рівень боргу, що свідчить про більш жорсткий

контроль над фінансовою політикою і, можливо, більш стійкі практики управління боргом. В Україні державні витрати стали неминучим тягарем, оскільки зростання їхніх обсягів у державному секторі призводить до нераціонального розподілу ресурсів і зниження економічної ефективності країни. Державні видатки мають значний вплив на економічну свободу країн, і така суттєва різниця за даною категорією між Україною та Молдовою свідчить про наразі хронічний бюджетний дефіцит в Україні та накопичення державного боргу, що є одним з найсерйозніших чинників, який сповільнює економічний динамізм нашої держави та її просування за Індексом економічної свободи, зокрема, та за темпами євроінтеграційних зрушень, загалом.

Таким чином, завдяки аналізу та порівнянню України з Республікою Молдова за п'ятьма вищерозглянутими індексами, можна сформулювати певні припущення щодо прогресу країн у процесі набуття членства в ЄС. Проте, варто відмітити, що незважаючи на те, що обрані показники є значущими для оцінки багатьох аспектів державного управління, функціонування та розвитку країн, вони не надають повної картини євроінтеграційних зрушень у розглянутих державах. Молдова продемонструвала дещо кращі результати ніж Україна, а саме за SPI, GCI та Індексом економічної свободи, що може свідчити про більшу готовність та ефективність реформування задля виконання критеріїв щодо набуття членства в ЄС. Вищий рівень соціального прогресу та нижчий рівень корупції в Молдові порівняно з Україною підсилюють це припущення. Україна, незважаючи на свої доволі непогані показники за GPI та GTCI, стикається зі значними турбулентностями, особливо внаслідок активних військових дій на своїй території та недостатньо ефективній координації роботи державних структур, що значно ускладнює процеси її реформування.

На основі матеріалу, викладеного та проаналізованого в межах підрозділу 2.3, мені вдалося визначити такі пріоритетні напрямки вдосконалення євроінтеграційних процесів в Україні та конкретні приклади заходів їхньої реалізації:

1) Поглиблення інвестиційного співробітництва між Україною та Європейським Союзом, як на двосторонній основі, так й у багатосторонньому форматі за рахунок покращення механізмів державної підтримки великих інвестиційних проєктів. Так, відповідно до промови Прем'єр-міністра України, Дениса Шмигала від 2 лютого 2024 року, інвестиції, що перевищуватимуть 12 млн. євро, зможуть отримувати податкові пільги, регуляторні послаблення, а також підтримку на етапі реалізації проєктів. Уряд спростив деякі процедурні вимоги, такі як економічний аналіз та соціальну оцінку проєктів, сподіваючись на залучення більшої кількості інвестицій та створення нових робочих місць [63]. Ще одним з надважливих напрямків збільшення притоку інвестицій в Україну є страхування воєнних ризиків. Очікується, що дані кроки ефективно спрацюють на користь інвестиційній привабливості України в межах її просування євроінтеграційним шляхом. Ukraine Facility слугує одним з прикладів реалізації даного напрямку, адже в межах цієї програми фінансової підтримки України від ЄС протягом 2024-2027 років, 6,97 млрд. євро було закладено в інвестиційний фонд, підтримка якого буде доступною українським державним та приватним компаніям, а інвестори матимуть змогу отримувати фінансування через ЄБРР, ЄІБ та інші міжнародні інституції [64].

2) Боротьба з корупцією є довготривалою проблемою української економіки, проте, на мою думку, в умовах повномасштабної війни вона набула особливого загострення, враховуючи проблему завищення цін на будматеріали у кошторисах будівельних закупівель, що наразі тісно пов'язано зі зростанням кількості тендерів на будівельні роботи внаслідок постійних російських атак. Станом на березень 2024 року, за кодом національного класифікатора України «Будівельні роботи та поточний ремонт» було укладено договорів про закупівлю на загальну суму понад 518 млрд. гривень. Більша сума, у розмірі 664 млрд. гривень була відведена на ремонт і закупівлю озброєння для ЗСУ. У рамках вдосконалення євроінтеграційних процесів в Україні пропонується обов'язкове оприлюднення цін на будівельні матеріали в системі Prozorro. Відзначається, що впровадження обов'язкового оприлюднення деталізованих кошторисів будівництва в системі

Prozorro дозволить зменшити можливість корупції, оскільки замовники не зможуть приховувати завищені витрати. Така транспарентність не тільки покращить контроль за використанням державних і міжнародних коштів, але й зміцнить довіру міжнародних партнерів до України як відповідального учасника міжнародних відносин, сприяючи таким чином її євроінтеграційним зусиллям.

3) Україна посідає доволі непогані рейтингові позиції за рівнем її інноваційності, що слугує мотивуючим фактором та орієнтиром до подальшого покращення відносин з Євросоюзом у галузях досліджень, інновацій та науки. Європейська Комісія ініціювала амбітну програму підтримки українських високотехнологічних стартапів, з бюджетом у 20 млн. євро. Зміни у програмі Європейської інноваційної ради (EIC) з 2022 року дозволять надати фінансову та консультативну допомогу мінімум 200 українським стартапам, що має посилити їхні зв'язки з європейською інноваційною екосистемою та забезпечити доступ до нових ринків та європейських фінансових інструментів. Ця підтримка передбачає фінансування до 60000 євро на кожен проєкт та інтеграцію в загальноєвропейську мережу інноваційних асоціацій [65].

4) Одним із пріоритетних шляхів вдосконалення євроінтеграційних процесів в Україні також залишається розвиток державних інфраструктурних проєктів, особливо тих, що стосуються транспортної, енергетичної та цифрової систем. Підписання угоди про асоційовану участь України в програмі «Механізм «Сполучення Європи» (МСЄ) 6 червня 2023 стало значним кроком у поглибленні інфраструктурних зв'язків України з ЄС. Так, у цифровій сфері Україна отримає підтримку для розвитку безпечної та надійної цифрової інфраструктури, включаючи впровадження мереж 5G. А проєкти, що відповідають спільним інтересам у сфері цифрових зв'язків, зможуть скористатися спрощеними процедурами дозволів та фінансуванням від ЄС. У транспортній сфері Україна матиме можливість залучати фінансування для транспортних проєктів, що будуть відібрані через конкурси, з критеріями, що відповідають регламенту транс'європейської транспортної мережі (TEN-T). Українські інфраструктурні

проекти в енергетичній сфері можуть отримати статус проєктів взаємного інтересу (ПВІ), що зокрема стосується транскордонних проєктів в області відновлюваної енергетики та тих, що з'єднують українську та європейську енергосистеми. Загалом, бюджет програми оцінено у 20,73 млрд. євро на період з 2021 по 2027 рік [66].

5) Впродовж усього періоду своєї незалежності Україна суттєво поступалася європейським країнам за індикаторами її соціального розвитку та людського капіталу. З початком повномасштабної війни дані показники зазнали ще більшого уповільнення у зв'язку з великою кількістю вимушених переселенців, людськими втратами, а також значними руйнуваннями закладів освіти та охорони здоров'я. За даними RDNA3 (Rapid Damage and Needs Assessment), загальні потреби у реконструкції та відновленні становлять 12,9 млрд. євро для сектору охорони здоров'я, 12,6 млрд. євро для сектору освіти, і 72,8 млрд. євро для житлового сектору. У рамках плану Ukraine Facility особливого значення набув освітній сектор, як головний пріоритет державної політики України, що здатен сприяти її соціально-економічному розвитку. Оптимізація обмежених фінансових ресурсів сприяла тому, що на противагу 2023 року, уродовж якого було виділено 171,2 млрд. гривень на розвиток освітнього сектору, у 2024 році приріст інвестицій в освіту збільшився на 22% [67, с. 135-164]. Загалом, реформування соціального сектору в межах програми Ukraine Facility має довгострокову мету – накопичення людського капіталу, який, як очікується, матиме європейську якість життя, суспільну згуртованість та високу продуктивність праці, що сприятиме подоланню макроекономічної дестабілізації України в сучасних геополітичних реаліях та наблизить нашу державу до отримання статусу країни-члена ЄС.

ВИСНОВКИ

Становлення взаємовідносин України з ЄС розпочалося з моменту здобуття нашою державою незалежності у 1991 році, коли було закладено фундамент двосторонніх відносин з Європейським Союзом. Перший крок на цьому шляху було зроблено із ратифікацією Угоди про партнерство та співробітництво в 1998 році, яка визначила основні напрямки співпраці, включно з енергетикою, юстицією, торгівлею, та науковими дослідженнями. На початку 2000-х, стратегічна візія інтеграції була конкретизована через Стратегію інтеграції України до ЄС та План дій, які передбачали детальніші кроки щодо законодавчого та економічного наближення до ЄС. Історичним стало парафування Угоди про асоціацію в 2012 році, а її ратифікація в 2014 році знаменувала новий етап поглибленої і всеохоплюючої співпраці, особливо у контексті створення ПВ ЗВТ. Останні події, пов'язані з агресією РФ та відкриття переговорного процесу України з ЄС, підкреслюють динамічний характер і посилену значущість євроінтеграційних процесів для України, особливо в контексті виконання нашою державою вимог «кандидатської сімки».

Дослідження впливу геополітичних пріоритетів європейських країн на євроінтеграційні процеси в Україні підкреслює важливість зовнішньополітичних рішень, які формуються на тлі глобальної нестабільності, зумовленої такими подіями, як пандемія COVID-19 та російсько-українська війна. Геополітика, як засіб аналізу та передбачення впливу географічних і політичних чинників, відіграє ключову роль у формуванні стратегій країн та їхніх міжнародних союзів, зокрема в економічних, оборонних та дипломатичних аспектах. Зі зростанням важливості геополітичних розрахунків, зовнішньополітичні пріоритети країн Європейського Союзу інтенсивно впливають на євроінтеграційні амбіції України, що спонукає її до адаптації внутрішніх політик і реформ. Наприклад, відповідь на геополітичні рішення ЄС включає у себе впровадження широкомасштабних реформ у сферах правосуддя, економічної діяльності, корупційних ризиків, а також узгодження законодавства в контексті боротьби з відмиванням грошей. Стратегічний вибір

України щодо європейської інтеграції зумовлений не лише економічними перевагами, а й необхідністю зміцнення власної безпеки та стабільності у відповідь на зовнішні виклики, зокрема агресію РФ. Реформи, що впроваджуються Україною, відображають глибоку інтеграцію геополітичних пріоритетів Європи, що спрямовані на посилення загальноєвропейської стабільності, безпеки та процвітання.

Також було виявлено, що взаємодія між Україною та ЄС є взаємовпливовим процесом. Україна не лише адаптується до європейських стандартів, а й активно впливає на політики та стандарти ЄС, особливо в контексті співпраці з НАТО та розширення ЄС. Україна значною мірою сприяє зміцненню оборонних зусиль і безпеки в Європі, особливо через інтеграцію свого оборонно-промислового комплексу з європейськими структурами. Також Україна відіграє ключову роль у формуванні міграційних політик ЄС, зокрема через інтеграцію українських біженців до ринку праці приймаючих країн.

У 2023 році Україна зберігала значне партнерство з ЄС у сфері торгівлі товарами та послугами, демонструючи частку експорту товарів в 55,4% від загального обсягу українського експорту та імпорту в 48,7% від загального імпорту. Значення експорту досягло 28 304 млн. дол. США, тоді як імпорт з ЄС склав 43 097 млн. дол. США. Стратегічне зростання частки експорту з 27,8% у 2015 до 55,4% у 2023 році свідчить про збільшення залежності української економіки від ринків ЄС, що може відкрити нові ринкові можливості для українських виробників, проте й становити загрози щодо відсутності диверсифікації поставок. Торговельні відносини посилились завдяки лібералізації торгівлі, зокрема скасуванню мит на українські товари з боку ЄС у 2022 році. Цей крок сприяв значному збільшенню важливості ЄС як ключового торговельного партнера для України.

Станом на кінець січня 2024 року, ЄС та його держави-члени надали Україні військового обладнання на суму понад 28 млрд. євро, включаючи значний внесок від провідних оборонних компаній Європи, таких як Rheinmetall AG та Aero Vodochody. Зокрема, Rheinmetall AG, як ключовий партнер, збільшив обсяг своїх

замовлень з Україною з приблизно 900 млн. євро у 2022 році до 2,5 млрд. євро у 2023 році. Також важлива роль Thales SA, яка поставляє Україні системи протиповітряної оборони, і Leonardo S.p.A., що долучилася до Альянсу оборонних індустрій, що займається авіаційними та оборонними проектами. Взаємодія з ЄС в оборонній сфері також включає співпрацю з різними європейськими оборонними програмами та ініціативами, зокрема Європейською стратегією щодо безпілотників і Європейським оборонним фондом. Ці інтеграції демонструють активну участь України у європейському оборонному виробництві, зміцнюючи її позиції як надійного партнера у забезпеченні регіональної безпеки і обороноздатності.

З аналізу геополітичної ситуації випливає, що Україна ефективно використовує підтримку Європейського Союзу для протидії російській агресії. Важливу роль у цьому відіграють санкції ЄС проти Росії, які сприяють економічній і політичній ізоляції агресора та підтримують стратегічні інтереси України на міжнародній арені. Рішучість ЄС у питанні санкційної політики, включаючи 13 пакетів санкцій (станом на 9 травня 2024 року), які обмежують фінансові та технологічні потоки до Росії, підкреслює солідарність та готовність допомагати Україні у важкий час.

З огляду на це, Україні рекомендується активізувати реформи у сфері правосуддя, які мають пріоритетне значення для продовження інтеграційних процесів з ЄС та зміцнення її власних демократичних інститутів. Також важливим є продовження роботи над збереженням транспарентності використання зовнішньої допомоги, що підвищує довіру міжнародних партнерів і сприяє отриманню подальшої підтримки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верховної Ради України від 02.07.1993 р. № 3360-XII. Втратила чинність: 20.07.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text> (Дата звернення 02.05.2024).
2. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 р. № 998_012. Втратила чинність: 20.07.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text (Дата звернення 02.05.2024).
3. Міністерство Юстиції України: Історія становлення відносин Україна – ЄС. URL: <https://minjust.gov.ua/m/istoriya-stanovlennya-vidnosin-ukraina-es> (Дата звернення 02.05.2024).
4. План дій «Україна – Європейський Союз»: від 12.02.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_693#Text (Дата звернення 02.05.2024).
5. Національне агентство України з питань державної служби. Публікація. С. 1. URL: <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/6756653634445.pdf> (Дата звернення 02.05.2024).
6. Представництво України при Європейському Союзі: Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/torgovelno-ekonomichne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes/zona-vilnoyi-torgivli-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> (Дата звернення 02.05.2024).
7. Посольство України в Федеративній Республіці Бразилія: Виступ Президента України Петра Порошенка на сесії Парламентської Асамблеї Ради Європи. URL: <https://brazil.mfa.gov.ua/news/24801-vistup-prezidenta-ukrajini-petra-poroshenka-na-sesiji-parlamentsykoji-asambleji-radi-jevropi> (Дата звернення 02.05.2024).

8. EUR-lex: Consolidated version of the Treaty on European Union as of 07.06.2016. Document 12016M049. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12016M049> (Accessed: 02.05.2024).

9. Європейська Правда: Кандидат авансом: 7 вимог, які має виконати Україна, щоб ЄС не скасував її новий статус. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/06/18/7141516/> (Дата звернення 02.05.2024).

10. European Commission: Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council. P. 1-21. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/c8316380-6cb6-4ffd-8a84-d2874003b288_en?filename=Ukraine%20Opinion%20and%20Annex.pdf (Accessed: 02.05.2024).

11. European Commission: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. 2023 Communication on EU Enlargement Policy as of 08.11.2023. P. 22-23. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/cc71d42b-6c07-4deb-9069-5ca2082d166d_en?filename=COM_2023_690%20Communication%20on%20EU%20Enlargement%20Policy_and_Annex.pdf (Accessed: 02.05.2024).

12. European Commission: Commission staff working document. Ukraine 2023 Report as of 08.11.2023. P. 3. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf (Accessed: 02.05.2024).

13. European Council: European Council conclusions on Ukraine, enlargement and reforms. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/12/14/european-council-conclusions-on-ukraine-enlargement-and-reforms/> (Accessed: 02.05.2024).

14. European Council: A New Strategic Agenda 2019-2023. P. 3-6. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/39914/a-new-strategic-agenda-2019-2024.pdf> (Accessed: 02.05.2024).

15. Political Guidelines for the Next European Commission 2019-2024: A Union that strives for more. Ursula von der Leyen. P. 5-21. URL: https://commission.europa.eu/document/download/063d44e9-04ed-4033-acf9-639ecb187e87_en?filename=political-guidelines-next-commission_en.pdf (Accessed: 04.05.2024).

16. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення порядку відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України на конкурсних засадах: Закон України від 13.12.2022 р. № 2846-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2846-20#Text> (Дата звернення: 04.05.2024).

17. Вища рада правосуддя: ВРП призначила членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. URL: <https://hcj.gov.ua/news/vrp-pryznachyla-chleniv-vyshchoyi-kvalifikaciynoyi-komisiyi-suddiv-ukrayiny> (Дата звернення: 04.05.2024).

18. Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index — CPI) 2023. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/#/> (Дата звернення: 04.05.2024).

19. Офіційний вебпортал парламенту України: Верховна Рада України виконала свою частину роботи та прийняла усі необхідні законопроекти для виконання рекомендацій Єврокомісії – Руслан Стефанчук. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-novyna/231357.html> (Дата звернення: 04.05.2024).

20. Про національні меншини (спільноти) України: Закон України від 13.12.2022 р. № 2827-IX. Дата оновлення: 10.12.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2827-20#Text> (Дата звернення: 04.05.2024).

21. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України: Україна передала План для Ukraine Facility на розгляд Єврокомісії. URL:

<https://mepr.gov.ua/ukrayina-peredala-plan-dlya-ukraine-facility-na-rozglyad-yevrokomisiyi/> (Дата звернення: 04.05.2024).

22. Council of the European Union: Council Conclusions on Enlargement as of 12.12.2023. P. 2-6. URL: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16707-2023-INIT/en/pdf?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=Council+approves+enlargement+conclusions (Accessed: 04.05.2024).

23. Урядовий портал: Комісія з питань координації євроатлантичної інтеграції схвалила проект адаптованої РНП Україна-НАТО URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/komisiia-z-pytan-koordynatsii-ievroatlantychnoi-intehratsii-skhvalyla-proekt-adaptovanoi-rnp-ukraina-nato> (Дата звернення: 04.05.2024).

24. Ukraine Refugee Situation UNHCR, the UN Refugee Agency. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (Accessed: 14.03.2024)

25. Статистика зовнішнього сектору Національний Банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (Дата звернення: 04.05.2024).

26. Урядовий портал: Європейський Союз офіційно скасував мита на українські товари. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/evropejskij-soyuz-oficijno-skasuvav-mita-na-ukrayinski-tovari> (Дата звернення: 04.05.2024).

27. Статистика та Реєстри Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri> (Дата звернення: 04.05.2024).

28. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

29. European Commision: Commission adopts exceptional and temporary preventive measures on limited imports from Ukraine. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_2562 (Accessed: 04.05.2024).

30. International trade in goods Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=International_trade_in_goods_-_a_statistical_picture (Accessed: 04.05.2024).
31. European Commision: EU trade relationships by country/region. Ukraine. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/ukraine_en (Accessed: 04.05.2024).
32. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна». С. 122. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf> (Дата звернення: 04.05.2024).
33. World Investment Report 2023 UNCTAD, United Nations Conference on Trade And Development. P. 196. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2023_en.pdf (Accessed: 04.05.2024).
34. UkraineInvest: Data on the state of foreign direct investment (FDI) in Ukraine has been published. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/en/news/05-07-2023-2/> (Accessed: 04.05.2024).
35. WIPO, World Intellectual Property Organization: Global Innovation Index 2023. P. 1. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023/ua.pdf> (Accessed: 04.05.2024).
36. The Heritage Foundation: Index of Economic Freedom 2023. URL: <https://www.heritage.org/index/pages/country-pages/ukraine> (Accessed: 04.05.2024).
37. European Commision: A new European Defence Industrial Strategy: Achieving EU readiness through a responsive and resilient European Defence Industry as of 05.03.2024. P. 17-18. URL: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/document/download/643c4a00-0da9-4768-83cd-a5628f5c3063_en?filename=EDIS%20Joint%20Communication.pdf (Accessed: 04.05.2024).

38. European Council: European Peace Facility. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-peace-facility/#0> (Accessed: 04.05.2024).

39. European Council: EU solidarity with Ukraine. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/eu-solidarity-ukraine/#0> (Accessed: 04.05.2024).

40. Militaryni: Rheinmetall планує виробляти в Україні БМП Lynx. URL: <https://mil.in.ua/uk/news/rheinmetall-planuye-vyroblyaty-v-ukrayini-bmp-lynx/> (Дата звернення: 04.05.2024).

41. WirtschaftsWoche: Tank production in Ukraine to start in 2024. URL: <https://www.wiwo.de/unternehmen/industrie/rheinmetall-panzerproduktion-in-der-ukraine-soll-schon-2024-starten/29532760.html> (Accessed: 04.05.2024).

42. YouControl: Товариство з Обмеженою Відповідальністю Райнметал – Українська Оборонна Промисловість. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/45365063/ (Дата звернення: 04.05.2024).

43. Company website of Thales Group: Ukrainian Defence Ministry Signs Contract with Thales and French Ministry for the Armed Forces for a New Air Defence System to Help Protect Ukraine. URL: https://www.thalesgroup.com/en/worldwide/defence/press_release/ukrainian-defence-ministry-signs-contract-thales-and-french (Accessed: 04.05.2024).

44. The Page: A French company signed a contract with Ukraine to produce drones. URL: <https://en.thepage.ua/news/turgis-and-gaillard-signed-a-contract-with-antonov-company-to-produce-drones> (Accessed: 04.05.2024).

45. Business Insider: Zelensky says Ukraine is working with Sweden to produce CV90s. URL: <https://www.businessinsider.com/zelensky-ukraine-partner-sweden-produce-more-cv90-combat-vehicle-2023-8> (Accessed: 04.05.2024).

46. Урядовий портал: Мінстратегпром: П'ять італійських компаній долучилися до Альянсу оборонних індустрій. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minstrategprom-piat-italiiskykh-kompanii-doluchylysia-do-aliansu-oboronnykh-industrii> (Дата звернення: 04.05.2024).

47. Military: FFG будує ремонтний центр бронетехніки в Україні. URL: <https://mil.in.ua/uk/news/ffg-buduye-remontnyj-tsentr-bronetehniky-v-ukrayini/> (Дата звернення: 04.05.2024).

48. UkrInform: Combat training F/A-259 – step towards mastering NATO aircraft by Armed Forces of Ukraine. URL: <https://www.ukrinform.net/rubric-ato/3704888-combat-training-fa259-step-towards-mastering-nato-aircraft-by-armed-forces-of-ukraine.html> (Accessed: 04.05.2024) .

49. Defence Express: Україна за ліцензією буде виробляти штурмові гвинтівки CZ BREN 2 з Чехії. URL: https://defence-ua.com/news/ukrajina_za_litsenzijeju_bude_virobljati_shturmovi_gvintivki_cz_bren_2_z_chehiji-14537.html (Дата звернення: 04.05.2024).

50. Міністерство закордонних справ України: Дмитро Кулеба: спільний оборонно-промисловий простір допоможе зберегти мир на Європейському континенті. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-spilnij-oboronno-promislovij-prostir-dopomozhe-zberegti-mir-na-yevropejskomu-kontinenti> (Дата звернення: 06.05.2024).

51. European Commission: Sanctions adopted following Russia's military aggression against Ukraine. URL: https://finance.ec.europa.eu/eu-and-world/sanctions-restrictive-measures/sanctions-adopted-following-russias-military-aggression-against-ukraine_en#timeline-measures-adopted-in-2022-2023 (Accessed: 06.05.2024).

52. Міністерство економіки України: Санкційний контрнаступ України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=f79f901e-3988-4a56-afc3-2023b47a0c52&title=SanktsiiniiKontrnastupUkraini> (Дата звернення: 08.05.2024).

53. Реєстр збитків для України: Реєстр збитків для України починає прийом заяв про відшкодування збитків, завданих російською агресією. URL: <https://rd4u.coe.int/uk/-/register-of-damage-for-ukraine-opens-for-claims> (Дата звернення: 08.05.2024).

54. Урядовий портал: Міжнародний Реєстр збитків, завданих агресією російської федерації проти України, буде відкрито для прийому заяв. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mizhnarodnyi-reiestr-zbytkiv-zavdanykh-ahresiieiu-rosiiskoi-federatsii-proti-ukrainy-bude-vidkryto-dlia-priyomu-zaiav> (Дата звернення: 08.05.2024).

55. Офіційне інтренет представництво Президента України: У Гаазі запустили міжнародний Реєстр збитків від російської агресії. URL: <https://www.president.gov.ua/news/u-gaazi-zapustili-mizhnarodnij-reyestr-zbitkiv-vid-rosijskoy-90017> (Дата звернення: 08.05.2024).

56. WIPO, World Intellectual Property Organization: Global Innovation Index 2023. Republic of Moldova. P. 1. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023/md.pdf> (Accessed: 08.05.2024).

57. Social Progress Index 2023. URL: <https://www.socialprogress.org/2024-social-progress-index/> (Accessed: 08.05.2024).

58. Global Corruption Index 2023. URL: <https://risk-indexes.com/global-corruption-index/> (Accessed: 08.05.2024).

59. INSEAD (2023): The Global Talent Competitiveness Index 2023: What a Difference Ten Years Make What to Expect for the Next Decade. P. 17-21. URL: <https://www.insead.edu/system/files/2023-11/gtci-2023-report.pdf> (Accessed: 08.05.2024).

60. The Heritage Foundation: Index of Economic Freedom 2022. URL: <https://www.heritage.org/index/pages/all-country-scores> (Accessed: 08.05.2024).

61. World Bank: Central government debt, total (% of GDP). Republic of Moldova. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/GC.DOD.TOTL.GD.ZS?locations=MD> (Accessed: 08.05.2024).

62. Міністерство фінансів України: Державний борг України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/> (Дата звернення: 08.05.2024).

63. Урядовий портал: Промова Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала на засіданні Уряду. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/promova-premier-ministra-ukrainy-denysa-shmyhalia-na-zasidanni-uriadu2022024> (Дата звернення: 08.05.2024).

64. Ukraine Facility. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/> (Дата звернення: 08.05.2024).

65. Delegation of the European Union to Ukraine: EU sets up €20 million support for Ukrainian start-ups through European Innovation Council. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-sets-%E2%82%AC20-million-support-ukrainian-start-ups-through-european-innovation_en?s=232 (Accessed: 08.05.2024).

66. European Commission: Connecting Europe Facility. URL: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/connecting-europe-facility_en (Accessed: 08.05.2024).

67. План 2024-2027 для Ukraine Facility. С. 135-164. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/plan-ukraine-facility.pdf> (Дата звернення: 08.05.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Розподіл зовнішньої торгівлі товарами та послугами за географічними регіонами
за 2015-2023 роки

Регіони	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Експорт товарів та послуг	47 862	46 008	53 944	59 177	63 556	60 707	81 504	57 517	51 093
Європа	15 256	15 727	19 888	23 210	24 837	22 329	32 909	33 970	30 928
Азія	13 722	13 114	14 535	15 591	17 503	20 249	25 648	11 468	9 748
Америка	2 473	2 567	3 267	4 001	4 372	4 798	7 410	5 556	5 309
у т.ч. США	1 546	1 692	2 392	3 057	3 440	3 844	5 396	4 945	4 894
Африка	3 934	4 010	4 213	4 260	5 153	4 193	5 832	2 238	1 737
Австралія і Океанія	110	58	54	76	111	119	169	115	100
Довідково:									
країни ЄС	13 283	13 771	17 662	20 585	22 141	19 848	29 230	31 338	28 304
країни СНД	11 923	10 007	11 402	11 460	11 054	8 728	9 310	4 000	3 242
Структура, %									
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Європа	31,9	34,2	36,9	39,2	39,1	36,8	40,4	59,1	60,5
Азія	28,7	28,5	26,9	26,3	27,5	33,4	31,5	19,9	19,1
Америка	5,2	5,6	6,1	6,8	6,9	7,9	9,1	9,7	10,4
у т.ч. США	3,2	3,7	4,4	5,2	5,4	6,3	6,6	8,6	9,6
Африка	8,2	8,7	7,8	7,2	8,1	6,9	7,2	3,9	3,4
Австралія і Океанія	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Довідково:									
країни ЄС	27,8	29,9	32,7	34,8	34,8	32,7	35,9	54,5	55,4
країни СНД	24,9	21,8	21,1	19,4	17,4	14,4	11,4	7,0	6,3
Імпорт товарів та послуг	50 224	52 461	62 688	70 555	76 067	63 085	84 175	83 254	88 488
Європа	21 204	23 343	28 686	32 062	35 123	29 996	39 250	42 005	48 263
Азія	7 953	9 952	11 771	14 652	17 602	16 021	21 242	17 251	22 178
Америка	2 784	3 211	4 187	4 516	4 872	4 902	5 642	12 671	10 381
у т.ч. США	2 074	2 366	3 148	3 452	3 796	3 827	4 210	11 446	9 249
Африка	671	659	805	880	1 102	837	1 393	532	731
Австралія і Океанія	167	120	143	68	117	45	134	227	102
Довідково:									
країни ЄС	18 071	20 705	25 090	28 510	31 324	27 300	34 074	39 096	43 097
країни СНД	13 809	11 677	14 228	15 774	14 323	9 488	14 303	4 648	1 208

Продовження Додатку А

Структура, %									
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Європа	42,2	44,5	45,8	45,4	46,2	47,5	46,6	50,5	54,5
Азія	15,8	19,0	18,8	20,8	23,1	25,4	25,2	20,7	25,1
Америка	5,5	6,1	6,7	6,4	6,4	7,8	6,7	15,2	11,7
<i>у т.ч. США</i>	4,1	4,5	5,0	4,9	5,0	6,1	5,0	13,7	10,5
Африка	1,3	1,3	1,3	1,2	1,4	1,3	1,7	0,6	0,8
Австралія і Океанія	0,3	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,3	0,1
<i>Довідково:</i>									
<i>країни ЄС</i>	36,0	39,5	40,0	40,4	41,2	43,3	40,5	47,0	48,7
<i>країни СНД</i>	27,5	22,3	22,7	22,4	18,8	15,0	17,0	5,6	1,4

Джерело: Національний Банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (Дата звернення: 08.05.2024)

Додаток Б

Структура зовнішньої торгівлі послугами (за видами) з країнами ЄС у 2022 році

Найменування послуги згідно із КЗЕП	Експорт		Імпорт	
	тис.дол. США	У % до 2021	тис.дол. США	У % до 2021
Усього по країнах ЄС	3438343,4	77,7	1717598,7	51,5
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	765672,2	79,1	2672,6	31,3
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	43292,3	54,3	36581,1	70,2
Транспортні послуги	842071,1	72,9	688645,6	81,4
Послуги, пов'язані з подорожами	17787,9	36,9	78819,2	15,1
Послуги з будівництва	12756,8	41,2	12633,1	48,2
Послуги зі страхування	10411,8	10,4	52340,3	51,6
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	95456,0	190,2	125631,7	54,6
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	1177340,7	89,2	231743,5	56,6
Ділові послуги	452021,8	74,0	306372,8	47,8
Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	11090,5	33,1	2947,7	39,7
Державні та урядові послуги	885,8	31,7	9660,4	10,7

Джерело: складено автором на основі:

1. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/zd/ztp_kv/arh_ztp_kv2022_u.html (Дата звернення: 08.05.2024)

Имя пользователя:
Міжнародних фінансів Ананьєв Микола

ID проверки:
1016260100

Дата проверки:
17.05.2024 22:36:21 EEST

Тип проверки:
Doc vs Internet + Library

Дата отчета:
17.05.2024 22:37:38 EEST

ID пользователя:
100005723

Название файла: Коваленко Анна Вікторівна

Количество страниц: 79 Количество слов: 19569 Количество символов: 146755 Размер файла: 321.22 KB ID файла: 1016048434

10.1% Совпадения

Наибольшее совпадение: 0.75% с Интернет-источником (https://shron1.chtyvo.org.ua/Martynov_Andrii/Rosiisko-ukrain..)

8.85% Источники из Интернета

509

Страница 81

6.1% Источники из Библиотеки

330

Страница 89

0% Цитат

Исключение цитат выключено

Исключение списка библиографических ссылок выключено

0% Исключений

Нет исключенных источников